

Jiná sexuální orientace a postoj společnosti k ní

Klára Uhlířová, DiS.

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Klára UHLÍŘOVÁ, DiS.**
Osobní číslo: **H098371**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Jiná sexuální orientace a postoj společnosti k ní**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce. S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena: - Na vysvětlení pojmů vztahujících se k tématu (tj. homosexualita, homofobie, diskriminace,...), homosexualita v dějinách společnosti, v sociálním kontextu, legislativa (zákon o registrovaném partnerství, rodičovství), právní normy související s homosexualitou v ČR. - Na zjištění postoje a myšlení různých spol. skupin k dané problematice (část zaměřena na výzkum). - Na získání odpovědí, sumarizace a vyhodnocení výzkumu - zpracováno v závěru.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Janošová, P. Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha: Karolinum, 2000.
Spencer, C. Dějiny homosexuality. Bratislava: Slovart, 1997. Zákon č.40/1964 Sb., občanský zákoník. Zákon č.115/2006 Sb., o registrovaném partnerství. Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Mgr. Zdeňka Vaňková

Katedra práva a právní vědy

Datum zadání bakalářské práce:

16. března 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2013

V Brně dne 16. března 2012

prof. PhDr. Pavel Mühlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. JUDr. Pavel Hungr, CSc.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

KLARA UHLÍŘOVÁ

Jméno, příjmení studenta

V Brně 16.3.2018.

Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce je zaměřena na postoj majoritní heterosexuální společnosti k minoritní homosexuální skupině z pohledu historického, sociálního, medicínského a jiného. Práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části jsou upřesněny druhy sexuálních orientací, jako je homosexualita, heterosexualita, bisexualita, transsexualita. Teoretická část se také zabývá vývojem názorů na homosexualitu od historie po současnost, procesem coming out a v neposlední řadě také legislativní rovinou, kde nesmí chybět zmínka o diskriminaci, registrovaném partnerství, výchově společných dětí apod.. Praktická část je pak zaměřena na samotný výzkum, který se snaží zmapovat postoje a názory většinové heterosexuální společnosti na homosexualitu a s ní spojené otázky.

Klíčová slova: sexuální orientace, společnost, homosexualita, registrované partnerství, diskriminace, coming out

ABSTRACT

This thesis is focused on the attitudes of the majority heterosexual society to a minority homosexual group in terms of historical, social, medical and otherwise. The work is divided into a theoretical part and a practical part. In the theoretical section details the kinds of sexual orientations such as homosexuality, heterosexuality, bisexuality, transsexuality. The theoretical part also deals with the development of views on homosexuality from the past to the present, the process of coming out, and last but not least, the legislative level, which should not be missed mention of discrimination, registered partnership, joint education of children, etc.. The practical part is focused on the research itself, which attempts to map the attitudes and beliefs of the majority heterosexual society on homosexuality and related issues.

Keywords: sexual orientation, society, homosexuality, registered partnership, discrimination, coming out

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucí bakalářské práce PhDr. Mgr. Vaňkové Zdeňce za ochotu, trpělivost a cenné rady při psaní této práce.

Také bych chtěla poděkovat rodině za podporu a pomoc, kterou mi poskytli při psaní bakalářské práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce „ Jiná sexuální orientace a postoj společnosti k ní“ je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Novém Rychnově dne.....

Klára Uhlířová, DiS.

OBSAH

ÚVOD.....	8
I TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1 SEXUALITA, SEXUÁLNÍ ORIENTACE.....	10
1.1 SEXUÁLNÍ ORIENTACE.....	10
1.2 TYPY (DRUHY) SEXUÁLNÍCH ORIENTACÍ.....	11
1.3 SEXUÁLNÍ DEVIACE.....	12
1.4 NORMALITA VE VAZBĚ NA SEXUÁLNÍ ORIENTACI.....	13
2 JINÁ SEXUÁLNÍ ORIENTACE OD HISTORIE PO SOUČASNOST.....	15
2.1 HISTORIE POJMU.....	15
2.2 JINÁ SEXUÁLNÍ ORIENTACE V HISTORII LIDSTVA.....	15
2.3 PŘEHLED PROBLEMATIKY V LITERATUŘE.....	17
3 EROTICKÁ ORIENTACE NA STEJNÉ POHLAVÍ.....	19
3.1 CO JE TO HOMOSEXUALITA, KDO JE HOMOSEXUÁL.....	19
3.2 HOMOSEXUALITA Z POHLEDU BIOLOGIE.....	20
3.3 HOMOSEXUALITA Z POHLEDU MEDICÍNY.....	20
3.4 SOCIOLOGICKÉ KONCEPTY HOMOSEXUALITY, HOMOFOBIE, HETEROSEXISMUS, STEREOTYPY A SKUTEČNOST.....	23
3.5 PROCES COMING OUT, SEBEODHALENÍ A SEBEPOCHOPENÍ.....	25
4 LEGISLATIVNÍ ROVINA.....	27
4.1 HOMOSEXUALITA A LEGISLATIVA V DĚJINÁCH.....	27
4.2 POJEM DISKRIMINACE.....	29
4.3 DISKRIMINACE NA ZÁKLADĚ JINÉ SEXUÁLNÍ ORIENTACE.....	30
4.4 REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ.....	31
4.4.1 Vznik a zánik.....	32
4.4.2 Registrované partnerství a rodičovství.....	33
4.4.3 Majetkové vztahy a dědění.....	34
4.5 SŇATKY HOMOSEXUÁLŮ.....	35
4.6 ODBORNÁ POMOC PŘI ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ SPOJENÝCH S JINOU SEXUÁLNÍ ORIENTACÍ.....	36
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	39
5 METODIKA VÝZKUMU.....	40
5.1 VLASTNÍ VÝZKUM.....	40
5.1.1 Metody výzkumu.....	40
5.1.2 Popis výzkumného vzorku.....	41
5.1.3 Odpovědi na jednotlivé otázky.....	45
5.1.4 Stanovení a vyhodnocení hypotéz.....	48
5.2 VYHODNOCENÍ A INTERPRETACE.....	52
ZÁVĚR.....	54
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	56
SEZNAM GRAFŮ.....	59
SEZNAM PŘÍLOH.....	60

ÚVOD

Problematika jiné sexuální orientace je nepochybně trvalým aspektem sexuálního založení rodu homo-sapiens. Téma jiné sexuální orientace se v posledních letech těší značné mediální oblibě. Zde je tématem sice hojně diskutovaným, rádo-by řešeným na poli aktuálních otázek soužití lidské společnosti, ale ucelenější soubor informací týkající se jiné sexuální orientace se nevyskytuje. Informace jsou vcelku neúplné, někdy i rozporuplné. Dříve byla homosexualita trestána, zařazována mezi nemoci, morálně odsuzována. Můžeme se jen domnívat, že to bylo z důvodu neznalosti této problematiky, která dávala a asi stále dává prostor pro odmítání neznámého, pro předsudky. Nemá smysl soudit, co je dobré a co špatné, co správné a co zavrženíhodné, zda je lepší či horší být heterosexuálem či homosexuálem. Je to fakt, který je třeba respektovat. I přesto, že žijeme ve společnosti, která prochází určitým vývojem a ve které se postavení sexuálních menšin zlepšilo, na jinou sexuální orientaci (LGBT komunitu) stále nahlíží se značnou nelibostí a nebo se přinejmenším této otázce vyhýbá. Dochází k diskriminaci ať už na trhu práce nebo v rodinných a soukromých právech. Stále existují předsudky a stereotypy vůči sexuálním menšinám.

Proto je v současné době třeba, aby se tento „dosti skloňovaný problém“ nestal jen předmětem diskuzí napříč společnostmi, ale aby společnost byla informována pravdivě a faktograficky, bez emocí, předsudků a mýtů a bez zbytečného mediálního „taháku“, aby se problematika stala předmětem zájmu celé široké veřejnosti.

Cílem bakalářské práce je, za použití literatury, poskytnout ucelenější pohled na problém jiné sexuální orientace, pokusit se zhodnotit názory náhodně vybraného vzorku respondentů a dát podnět k zamyšlení nad danou problematikou.

Pak určitě snadněji bude naplněn doslov ke knize Mauritius, F. M. FORSTERA – „Poznání přinese pochopení a samotné zamyšlení nad danou problematikou přestane společnost iritovat, odsuzovat a odpuzovat existence lidí s odlišnou sexuální orientací.“

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SEXUALITA, SEXUÁLNÍ ORIENTACE

1.1 Sexuální orientace

Sexuální orientace (sexuální zaměření, sexuální preference, erotické zaměření, erotická preference) jsou pojmy označující erotickou (tj. emocionální a genitálně-sexuální) náklonnost jedince. Označují trvalé zaměření eroticko-sexuální náklonnosti k mužům, ženám či oběma pohlavím. Různé teorie v různé míře buď zdůrazňují vrozenou dispozici, která se rozvíjí nejspíše již v prenatalním období z genetického základu, nebo vývojově psychologické a sociální vlivy během dalšího života, kdy se utváří sebepojetí a životní styl.

Sexuální orientace je definována jako charakteristika jednotlivce podobně jako biologické pohlaví, pohlavní identita nebo věk. Za obvyklé symptomy se však kromě vnitřních pocitů a dalších projevů biopsychologické reaktivity mnohdy považují i některé typy meziosobních vztahů nebo aktivit, v nichž se projevuje potřeba lásky, oddanosti, intimity, sexuální touhy nebo vzrušivosti. Zaměření se zpravidla projevuje celoživotně citovou náklonností, intenzivnějším prožíváním nebo potřebou citově významných vztahů k osobám příslušného pohlaví či věku. Dále se projevuje schopností se do nich zamilovat, obvykle též specificky vyšší genitální reaktivitou nebo touhou po fyzické blízkosti nebo orgasmických aktivitách ve vztahu k nim. Jedinec si svoji skutečnou sexuální orientaci nemusí vůbec uvědomovat, zejména jde-li o menšinovou orientaci, anebo se nemusí chovat podle stereotypních očekávání společensky spjatých s jeho orientací.

Takzvané sexuální chování (nebo sexuální abstinence) souvisí se sexuální orientací jakožto s vlastností či dispozicí jen nepřímo. Některé teorie však definují sexuální orientaci právě sexuálním chováním.

Za příznivých okolností bývá sexuální orientace spojena se schopností vytvářet plnohodnotný citový vztah s osobou nebo osobami, které orientace zahrnuje. Ten se může projevovat nejen v manželských či partnerských vztazích, ale i v přátelství nebo jiných typech vztahů, aniž by si aktér vztahu musel uvědomovat jeho erotické souvislosti.

(<http://cs.wikipedia.org>)

1.2 Typy (druhy) sexuálních orientací

Sexuální orientace nemusí mít za následek odpovídající sexuální chování.

Heterosexuální orientace

Výhradní nebo převažující náklonnost k osobám odlišného pohlaví. Jako heterosexualita je tedy označována mužská gynekofilie a ženská androfilie. Heterosexualitu Brzek, Poledníčková-Mašlová (1992, s. 19) popisují jako: „celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný stav, jehož nositel, heterosexuál, je pohlavně vzrušován a přitahován osobami opačného pohlaví, muž ženou a žena mužem.“

Homosexuální orientace

Náklonnost k osobám stejného pohlaví. Označována jako mužská androfilie a ženská gynekofilie. Je opět některými autory popisována jako: „celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený, tedy také nezaviněný stav, jež je charakterizován tím, že nositel tohoto stavu je pohlavně přitahován a vzrušován osobami stejného pohlaví.“ (Brzek, Poledníčková-Mašlová, 1992, s. 19)

Bisexualita, bisexuální orientace

Náklonnost k oběma pohlavím. Velmi často se tímto termínem označují i osoby, které se nemohou rozhodnout, ke které skupině vlastně patří. Je také možné, že se neumějí smířit s tím, že jsou homosexuálně zaměřeni a je pro ně přijatelnější hlásit se k orientaci bisexuální.

Dle Brzka, Poledníčkové-Mašlové (1992, s. 19) je definována jako: „celoživotní, neměnný, subjektem nezapříčiněný a nezvolený stav, v jehož důsledku je jeho nositel, bisexuál, pohlavně vzrušován a přitahován přibližně stejně silně osobami obou pohlaví.“

Transsexualita

Stav, při kterém se u jedince pohlavní ústrojí (nejspíš už v době nitroděložního vývoje) vyvinulo jedním směrem, ale mozková centra určující pohlavní identitu jiným směrem. Znamená to, že se transsexuální člověk cítí být opačným pohlavím, než s jakým se narodil. Může to být tzv. transžena (MtF = male to female) narozená s mužským pohlavím, ale cítí se jako žena a naopak tzv. transmuž (FtM = female to male) narozen s ženským pohlavím. Řešením bývá „přeměna“. Transsexualita se týká pouze identifikace s pohlavím, nesouvisí s povahovými rysy, názory, zájmy. Translidé vykazují všechny běžné varianty lidské

sexuality jako většinová společnost – heterosexuální, bisexuální, homosexuální nebo asexuální. (www.transsexualita.cz)

Myslím si, že transsexualita jako taková je téma hodně složité a obsáhlé a zaslouží si, aby mu byla věnována stejná pozornost jako homosexualitě. Proto nebude předmětem této bakalářské práce.

1.3 Sexuální deviace

Za samostatná erotická či sexuální zaměření (orientace) se též někdy označují (bývají označeny) i přítomnost nebo převaha jiných znaků či kritérií, jimiž se dlouhodobě řídí erotická náklonnost jedince jako např.:

- věk, Moneyem souhrnně označována jako chronofilie (sem řadíme nepiofilii, infantofilii, pedofilii, hebefilii, efebofilii, gerontofilii)
- různé vlastnosti či znaky
- zaměření na zvířata (zoofilie)

V ještě širším významu se za erotickou preferenci (sexuální orientaci) někdy označuje i erotická preference určitých věcí či částí těla – fetišismus.

Tato sexuální zaměření jsou souhrnně nazývána sexuální deviací, sexuální aberací. Autoři hovoří také o sexuální úchylce, perversi a scestné sexualitě. Může být dána odchýlnou volbou sexuálního objektu, mluvíme o deviaci v objektu (pedofilie, gerontofilie, zoofilie, nekrofilie), nebo odchýlný může být způsob sexuální aktivity - deviace v aktivitě (masochismus, voyeurismus atd.). Přičemž se mohou sexuální deviace v objektu kombinovat s deviacemi v aktivitě a naopak.

Sexuální deviace tak, jak se s nimi můžeme setkávat, nejsou vázány přímo na sexuální orientaci (hetero, homo, či bi), ale jedná se o podřazené sexuální orientace, které se mohou vyskytovat napříč všemi výše jmenovanými třemi typy orientací. Z daného tedy vyplývá, že homosexualita není deviací.

Tato zaměření se shodně nazývají deviacemi – nebudou předmětem bakalářské práce.

1.4 Normalita ve vazbě na sexuální orientaci

Co je a není normální - tato otázka bývá vždy spojována s něčím novým.

Člověk stále potřebuje určitou míru akceptovatelnosti k tomu, aby se mohl lépe orientovat, utvářet si názory a postoje na to, co se děje okolo něj. Představu toho, co je a není normální, má každý člověk vlastní, a i přesto, že je zde stále snaha o obecně přijatelnou shodu, zůstává normalita záležitostí každého člověka. Tyto normy jsou typické pro daný kulturní okruh, jsou předávány celým společenským prostředím (kulturními a náboženskými tradicemi, masmédií, politickými a filosofickými systémy).

Co je a není normální v oblasti lidské sexuality? Jak je to s normalitou homosexuality a bisexuality a normalitou lidí - homosexuálních a bisexuálních (LGB)?

Tyto otázky budou ještě asi dlouho předmětem diskuzí a názorů. Je nutné odděleně posuzovat normalitu odlišné sexuální orientace (homosexuality a bisexuality), tj. homosexuální a bisexuální orientace a normalitu homosexuála/bisexuála, tedy člověka, který je nositelem této orientace.

Je třeba objektivně zhodnotit, jestli to, co prohlásíme za normu a normalitu, bude z tohoto statutu neškodné či prospěšné, či pozitiva překryjí negativa. (Kaňka, 2004, <http://alcantra.004.cz>)

Neustále se objevují hlasy, že homosexualita není normální a proto nemusíme tuto jinou sexuální orientaci akceptovat, není vhodné uzákoňovat registrované partnerství. Skutečnost existence homosexuality však nelze přehlížet, překračovat nebo opomíjet.

Problémům normality osobnosti se věnovala psycholožka Eva Syřišřová. Poukázala na to, že musíme rozlišovat přinejmenším tři hlediska normality. Lze na ni pohlížet z hlediska normy ideálu, tj. jak by měl vypadat ideální člověk, jaký by měl být. Z hlediska normy statistické (průměrové, většinové), jakou má určitý jev četnost výskytu a v neposlední řadě, z pozice normy funkční.

Normalita z pohledu statistického. Tato norma je velmi málo vypovídající o tom, jaký by člověk měl nebo neměl být. Jde o hledisko, které je velmi zavádějící, neboť normální = většinový a tedy normální není nic, co je v dané situaci v menšině. V tomto okamžiku je nutné hodnotit a vyhodnocovat další parametry. Třetí hledisko normality, norma funkční, posuzující jev i člověka z hlediska některé funkce, jejíž plnění se od něj očekává. (Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 44-46)

Podrobíme-li jinou sexuální orientaci těmto třem normalitním hlediskům, pak zákonitě dojdeme k následujícím výsledkům.

V otázce lidského ideálu je nutno se pozastavit nad tím, co je lidský ideál. Pokusy o stvoření ideálního člověka, představy o ideálu byly a jsou i nadále ryze subjektivní. Začátkem 20. století za druhé světové války se snažilo o vytvoření ideálního člověka fašistické hnutí v Německu. Čistá árijská rasa, ideální člověk, genocidou usiloval o vyhlazení podřadných ras a likvidaci nevhodných skupin lidí. V otázce lidského ideálu, jde o hledisko zcela subjektivní, neboť každý z nás má jiné ideály, podmíněné dobou, kulturou, prostředím. Zde je třeba též hodnotit, zda snaha o vytvoření ideálního člověka a společnosti není v rozporu s potlačováním lidských práv.

Ani pohled z hlediska statistického, není určující. Jednoznačně je dáno, že v převážně heterosexuální společnosti lidé s jinou sexuální orientací jsou menšinou.

Třetí hledisko normality – splňuje homosexualita a bisexualita všechny funkce sexuality? Nikoliv. Homosexuální pár nikdy nemůže zplodit potomka. Není neplodný, ale neplodí, protože k jeho životním hodnotám nepatří plození dětí. Homosexuální jedinec je schopen žít spokojeným a plnohodnotným životem a plnit většinu běžných sociálních požadavků. K životnímu naplnění volí jiné cíle a prostředky. (Kaňka, 2004, <http://alcantra.004.cz>)

2 JINÁ SEXUÁLNÍ ORIENTACE OD HISTORIE PO SOUČASNOST

Odlíšnost erotického cítění lidí byly různými způsoby reflektovány, regulovány i prožívány ve všech kulturách a dobách. Jen někde a někdy měly samostatné pojmenování a málokde byla sexuální orientace vnímána jako vlastnost, která dělí společnost na většinu a menšinu. Pojem sexuální orientace v dnešním slova smyslu vesměs neexistoval.

2.1 Historie pojmu

První známé užití pojmů homosexualita a heterosexualita pochází pravděpodobně z textu publikovaného anonymně v roce 1869, jehož autorem byl v Rakousku narozený maďarský lékař Károly-Maria Benkert.

Homosexualitu tak, jak ji chápeme dnes, v zásadě poprvé popsal Richard von Krafft-Ebbing až v roce 1886 ve své knize o sexuálních poruchách „Psychopatia sexualis“, kde již tehdy hovoří o homosexualitě jako o variantě, nikoli perverzi.

Termín heterosexualita byl „objeven“ až několik let po prvním definování homosexuality, a to na konci 19. století, aby bylo možné vymezit, proti čemu stojí homosexualita v opozici jako „nenormalita“.

Pojem homosexuality rozpracoval sexuolog, německý lékař Magnus Hirschfeld, jehož dílo „Homosexualita muže a ženy“, vydáno v roce 1914, je označováno za tzv. bibli homosexuálů. Homosexualitu označil za přirozenou věc, která se nedá léčit, či snad v životě získat. Homosexuální lásku postavil na stejnou úroveň jako je láska heterosexuální a dokazoval neškodnost homosexuality.

2.2 Jiná sexuální orientace v historii lidstva

Láska ke stejnému pohlaví, tj. homosexualita provází lidstvo od jeho počátků. V některých obdobích byla zcela běžná, akceptovaná společností, v některých obdobích byla módní, jindy za projev lásky ke stejnému pohlaví hrozil trest smrti. V průběhu naší historie se pohled na ni neustále vyvíjel a měnil od liberálního postoje Řeků až po pronásledování ve středověku či za druhé světové války.

Souvislost s postojem společnosti k homosexualitě napříč historií je prokazatelně dána postojem společnosti k ženám.

V matriarchátu, kde měly ženy vysoký sociální statut, se prý na homosexuální chování pohlíželo jako na něco nedůležitého. Naopak ve výhradně patriarchálních společnostech, kde byla žena považována za bytost méněcennou, bývala homosexualita potlačována. Homosexuální chování bylo nejvíce rozšířeno právě na přechodu mezi matriarchátem a patriarchátem, kam je řazena doba starého Řecka. (Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 105)

Homosexualita se ve starém Řecku těšila větší oblibě než heterosexuální láska. Nešlo jen o chtíč. Řekové milovali mladíky pro jejich intelekt a pro krásu ducha. Do mladíků se zamilovávali i bohové - mladík Ganymédes do kterého se zamiloval sám Zeus. Řekové si libovali v namlouvání, jak se dovídáme od Strabóna. Homosexuální praktiky popsal historik Eforus (405 - 330 př. n. l.). V 6. století př. n. l. zažívá rozmach homosexuální lyrika, např. básně Sapfy či Solona .

Římané byli oproti Řekům v přístupu k sexualitě méně přirození. Je to jejich jiný přístup k nahotě, která byla v Řecku přirozená. Římané se více zahalují, romantická láska se Římanům protivila, římská sexualita byla postavena na právu znásilňovat. Římanům byla vštěpována mužská nadřazenost, a to i v sexualitě. Tento postoj se mění od 2. století př. n. l., kdy se v Římě vlivem Řeků začínají měnit sexuální mravy a láska k chlapci, začala být v módě. Módní se stávala i zženštilost a začala mizet hranice mezi pohlavími. Homosexualita přestávala být prospěšnou a začala být trestána, zakazována a pronásledována.

Další dlouhá staletí byl pohled na sexualitu a homosexualitu ovlivňován křesťanstvím. Křesťanská církev jednoznačně postavila svůj přístup k homosexualitě a sexu jako takovému. Jasně homosexualitu označila jako ohavnost, sex je určen pouze k rozmnožování a pro křesťana by bylo nejlepší zřít se sexu vůbec. Homosexuální láska je považována za jeden z největších hříchů, přicházející od satana. Homosexualita byla spolu se zoofilií, masturbací a stykem s mrtvolami označována za sodomii a byla nejhorším zločinem.

Pohled na sexualitu pozměnilo až osvícenství a 18. století. S novými filosofickými a vědeckými myšlenkami se mění i názor na sexualitu. Sexualita je základní vlastností všech lidských bytostí a vyhledávání požitků vede ke štěstí a takovéto počínání diktuje

člověku příroda. Osvícenství vytvořilo prostředí, ve kterém se vzdělanci mohli lépe prosazovat, lépe se prosazovaly revoluční názory a nové pohledy na vše včetně homosexuality.

19. století je stoletím, kdy se začíná se sexuální osvětou. Dílem Magnuse Hirschvelda počínaje, spisovateli a lékaři jsou postupně zakládány spolky a společnosti - např.: v roce 1914 Společnost pro výzkum sexuální psychologie; v roce 1928 Světová liga za sexuální reformu; a roku 1924 založena Společnost pro lidská práva.

Tyto společnosti se snažily o osvětovou činnost s problémy spojenými se sexualitou, apelují na společnost pro změnu právního a společenského přístupu k sexuálnímu životu. Usilují o politickou, ekonomickou a sexuální rovnoprávnost žen, reformu manželství, zdokonalení sexuální výchovy, reformu zákonů s tím spojených a současně sexuální rovnoprávnost homosexuálů.

2.3 Přehled problematiky v literatuře

Současná dostupná odborná literatura z větší části, vzhledem k tomu, že problematika jiné sexuální orientace zdaleka není ještě zcela probádána a uzavřena, informuje společnost co je to jiná sexuální orientace a kdo je nositelem jiné sexuální orientace.

Snaží se v maximální možné míře přispět k objasnění a tím i pochopení dané problematiky. Tj. chce a snaží se pomoci menšinové populaci s jinou sexuální orientací lépe, snadněji pochopit její problematiku a heterosexuální většině lépe tuto menšinu přiblížit.

Bližším studiem problematiky, ale i studiem historie lidstva a dále seznámením se s literaturou zaměřenou tímto směrem zjistíme, že mnoho významných postav lidských dějin byli osobnosti s jinou sexuální orientací, jejichž život byl pro společnost velkým přínosem. Jejich jména by zaplnila mnoho sloupců, ale namátkou lze uvést některé: Platon, Sokrates, Alexandr Veliký, Leonardo da Vinci, Michelangelo Buonarroti, Bedřich Veliký, Arthur Rimbaud, Oscar Wilde, Otokar Březina

Ve starém Řecku se v žádném případě nespojovalo mužské homosexuální chování s nedostatečnou mužností. Soužití dospělého zkušeného muže a mladíka bylo spojováno s chlapcovou komplexní výchovou vč. výcviku v zacházení se zbraní a bojovým uměním vůbec. Platon ve svém díle Symposium např. tvrdil, že nejlepší armáda by měla být

sestavena z mužů, kteří se navzájem milují a inspirují k hrdinským a obětavým činům. (Fanel, 2000)

S nástupem křesťanství, které v principu sexualitu vykazuje vždy jen do věrného a nerozlučného manželství, má samozřejmě od počátku záporný postoj k homosexualitě a jiným sexuálním orientacím, mění se výrazně i postoj společnosti.

Jak jsem již uvedla, teprve osvícenství a 19. století, úspěchy přírodních věd, medicíny a změny ve společnosti vedly ke snahám o změnu postojů k jiné sexuální orientaci.

Mezi autory, kteří otevřeně na počátku 20. století uplatňují princip „Nazývejme věci z oblasti erotiky a lidské sexuality pravými jmény a přiznejme pravou funkci sexu v lidském životě“ byl spolu s Oscarem Wildem, D. H. Lawrencem (Milencec lady Chatterleyové, vydáno v roce 1928) i F. M. Forster se svým románem *Mauritius*, napsaným v roce 1913 - 1914, vydaným až v roce 1971.

Velice výstižný i pro současnost je Forsterův doslov z roku 1960:

„ Od té doby, co byl Mauritius napsán, nastala v postoji veřejnosti určitá změna. Změna od nevědomosti a hrůzy k běžnému povědomí a pohrdání. Není to ale změna, o kterou usiloval Edward Carpenter. Doufal, že dojde k velkorysému uznání jistého citu a k jakési reintegraci čehosi prapůvodního do běžného lidského společenství. A já, přestože jsem byl méně optimistický, jsem doufal, že poznání přinese pochopení. Neuvědomili jsme si, že co veřejnost na homosexualitě skutečně odpuzuje, není záležitost sama, ale fakt, že o ní musí přemýšlet.

Kdyby se do našeho středu dala vpašovat nějak nepozorovaně anebo legalizovat přes noc nějakým výnosem vytištěným malými písmeny, ozvalo by se málo protestů. Naneštěstí ji může legalizovat pouze parlament a členové parlamentu musí přemýšlet anebo vypadat, že přemýšlejí. Proto bude donekonečna Wolfendenovo doporučení zamítáno, policejní pronásledování bude pokračovat a Clive na soudcovské stoličce bude stále odsuzovat Aleca na lavici obžalovaných.“

3 EROTICKÁ ORIENTACE NA STEJNÉ POHLAVÍ

Heterosexuální orientace byla a je ve společnosti nejrozšířenější sexuální orientací. Život na této planetě je realizován formou biologické reprodukce mezi jedinci opačného pohlaví. Z tohoto hlediska je heterosexuální orientace akceptována jako jediná možná, uznávána a přijímána.

Příroda však nebývá vždy stoprocentní. Možná jde o omyl, možná o instinkt přírody, skutečností zůstává fakt, že existuje menšina těch, kteří jsou eroticky přitahováni ke stejnému pohlaví nebo jsou stejnou měrou přitahováni k pohlaví obojímu. V tomto okamžiku mluvíme o jiné, či odlišné sexuální orientaci.

Dále se práce bude zabývat převážně homosexuální orientací jako odlišnou sexuální orientací. Jak je výše zmíněno, mezi odlišnou sexuální orientací patří i bisexualita. Vzhledem k tomu, že tato sexuální orientace naplňuje odlišnost pouze z části, není ve svých projevech tak kontroverzní, je společností akceptována a dá se říci, že i přijímána. Také procesy coming out a včleňování se bisexuálně zaměřeného jedince do společnosti nejsou tak problematické, nebudu se dále detailně zmiňovat. Bisexuální jedinci jsou jiní, jsou jiní svou orientací, možná jiní i svým chováním, ale ne tak jiní. Řekla bych, že jsou adaptabilnější.

3.1 Co je to homosexualita, kdo je homosexuál

Výraz homosexualita užil poprvé Benkert roku 1869 pro lásku muže či ženy k osobě stejného pohlaví, kdy bylo míněno nejen vztah citový, ale i schopnost sexuálně reagovat na objekt stejného pohlaví, být jím vzrušen, s tendencí uskutečnit pohlavní styk.

Homosexualita a homosexuální chování mají sice těsnou souvislost, ale nejsou to pojmy totožné a ani pojmy, které by spolu byly nutně svázány.

Jak již bylo dříve řečeno, homosexualitou rozumíme sexuální orientaci na osoby stejného pohlaví. Jde o stav neměnný, nositelem nezapříčiněný, nezvolený a tedy také nezaviněný. Sexuální orientace nemusí mít vždy za následek odpovídající sexuální chování.

Homosexuálně se může chovat i stoprocentně vyhraněný heterosexuál v extrémních případech, tj. ve stavu sexuální nouze např. věznic, nebo ze zcela nesexuálního motivu, např. za úplatu nebo pro jiný prospěch. Problematika sexuálního chování, které neodpovídá

sexuální orientaci, je ještě komplikována existencí narcistického mechanismu. Mnoho lidí více či méně může být pohlavně vzrušováno svou osobou. Tedy hlavně v okamžiku, kdy je někým jiným obrácen zájem k jejich osobě.

Nepochopení složitosti vztahů mezi sexuální orientací a sexuálním chováním vede ke vzniku častých mýtů o homosexualitě, o její změnitelnosti, léčitelnosti, o dobré ovladatelnosti homosexuálního zaměření.

3.2 Homosexualita z pohledu biologie

Příčiny homosexuální orientace nejsou zcela dořešeny a jednoznačně definovány. Na původ homosexuality existuje několik rozdílných pohledů.

Dnes je již ale jasné, že původ homosexuální orientace je v celku psychických, genetických, hormonálních a embryogenetických faktorů.

Pohlavní identita, sexuální orientace, sexuální preference jsou uloženy v části mozku, která se nazývá hypotalamus. Hypotalamus je součástí hypotalamo-hypofyzárního komplexu, který řídí naše pocity a hormonální regulaci našeho těla spolu s dalšími producenty hormonů. Je známo, že homosexualita je jednou z variant hypotalamu. Nejedná se tedy o poruchu, ale o variantu. Homosexualita tedy není žádnou duševní poruchou a ani patologickým stavem. Biologické výzkumy prováděné v posledních letech potvrzují Hirschfeldovo empirické přesvědčení, že homosexualita je konstitučně podmíněna. (Kaňka, 2004, <http://alcantra.004.cz>)

Determinace sexuální orientace je způsobena mezi druhým a třetím měsícem prenatalního vývoje. Předpokládá se, že k ovlivnění dochází pouze během jednoho týdne vývoje plodu. Kritický je prý zejména osmý až devátý týden. (Brzek, Pondělníčková-Mašlová, 1992)

3.3 Homosexualita z pohledu medicíny

„Rozumíme-li vyléčením to, že porušená resp. dříve neexistující funkce může být nyní plně rozvinuta, můžeme mluvit o vyléčení. Rozumíme-li však vyléčením získání normálního psychického stavu, budeme muset být zdrženlivější v posuzování úspěchů. Neboť, i když tělesně homosexuální zaměření může být přeměněno v heterosexuální, není přesto... vyléčen ze své homosexuality.“ (Scheansová, 2001, s. 18)

Lékařsko-vědecká společnost se začala zabývat studiem homosexuality na konci 19. století.

Postupným rozvojem medicíny přestala být homosexualita chápána jako něco zvrhlého a začala být posuzována jako porucha sexuálního zdraví. Lékaři se cítili povoláni k léčení takovéto poruchy. Přestože již v té době byly vysloveny názory, že homosexualita není nemocí, ale stavem vrozeným, neměnným, snahy o léčbu byly. Dnes již jsou minulostí.

Lékaři se rozhodli prvně léčit homosexualitu hormonálně. Vycházelo se z předpokladu, že podáváním správných hormonů, nebo odstraněním „špatně fungujících homosexuálních varlat“ a jejich nahrazením dojde k odpovídající změně. Výsledky byly neadekvátní zásahům, z pacientů se nestali heterosexuálové. Dnes již víme, že odlišnost nespočívá v absenci hormonů, ale v odlišnosti reakce sexuálních center mezimozku na hormon.

Další rozšířenou léčbou byla léčba averzivní – budící odpor. Tato léčba vycházela z předpokladu, že homosexualitu lze naučit a také tedy odnaučit. Lékaři se snažili u pacientů vyvolávat nepříjemné asociace spojené s homosexuálními prožitky. Homosexuálům byly promítány vzrušující obrázky a současně podávány léky vyvolávající zvracení, nebo byl do těla pouštěn bolestivý elektrický proud. V podstatě se tedy jednalo o určitý způsob mučení. Po zhodnocení výsledků této léčby u nás se od ní upustilo a byl to právě Freund, kdo se stal jednoznačným odpůrcem jakéhokoli léčení homosexuality. Prosadil, že homosexualita přestala být trestná a své pacienty vedl k tomu, aby svou orientaci přijali.

Za zmínku stojí další metoda, která se používala v šedesátých letech, intoxikace drogou LSD. V tomto případě se vycházelo z předpokladů, že chemickým zásahem do duševních procesů v mozku lze vyvolat stav, kdy by mohlo dojít k odreagování nepříjemných zážitků z dětství a tak by bylo možné odstranit jejich následky, např. homosexuální orientaci. Uplatnění této metody ukončilo až zjištění, že podávání LSD může v některých případech vyvolat těžkou duševní poruchu. Výroba LSD byla ukončena a léčba zastavena.

Rozvoj neurochirurgie, především stereotaktických metod, vedly k pokusům léčit chirurgicky jednak sexuální deviace a též homosexualitu. Metoda je ale nebezpečná, vzhledem k tomu, že jsou poškozovány i významné mozkové funkce a je spojena s nemalou úmrtností. I tam, kde pacient přežil, jde o mrzačení pacienta. U nás se neurochirurgie nepoužívala nikdy.

Nepřípustné bylo a je též opatření navrhované v sedmdesátých letech (navrhl berlínský endokrinolog Dörner), týkající se předcházení homosexuality podáváním hormonů během nitroděložního vývoje.

Jak Brzek, Pondělníčková-Mašlová (1992, s. 62) ve své knize Třetí pohlaví, uvádějí: „sexuální orientace je neměnná. Její vyhraněnost není u každého stejná a tak je možné, u některých lidí její zevní projevy, tedy chování, usměrnit. Jde o možnost tzv. heterosexuální adaptace.“

Aby tato adaptace byla úspěšná, musí být splněna řada podmínek a dále musí být prováděna ve spolupráci se sexuologem, který je tomuto procesu nápomocen. Při této adaptaci nejde o léčení, ale o přizpůsobení se bez změny orientace.

Základní podmínkou adaptace jedince je:

- silná, trvalá a pravá motivace,
- pacient musí být schopen si mezi lidmi opačného pohlaví nalézt takovou osobu, s níž si alespoň lidsky rozumí,
- pacient se s tímto člověkem musí cítit dobře i při těsném fyzickém kontaktu,
- homosexuální jedinec musí být v přítomnosti člověka opačného pohlaví schopen pohlavního života,
- adaptující se homosexuál musí prokázat schopnost zdržet se trvale pohlavního styku s osobami stejného pohlaví a dále je nutné, aby neudržoval ani společenské styky s homosexuály.

Lepší vyhlídky na úspěšnou adaptaci mají lidé mladší, kteří mají méně homosexuálních zkušeností. Výsledky studií a i pokusů o adaptaci nejsou v současnosti povzbudivé, uvádí se cca 20 procentní úspěšnost.

Současná léčba je proto směřována na práci sexuologa s pacientem, k pomoci vyrovnat se s jeho orientací, pochopit ji a naučit se s touto orientací žít v převážně heterosexuální společnosti, vážít si sebe sama a propracovat se, pokud je to možné, až k partnerskému soužití.

Terapie homosexuálů, respektive zdravotnická pomoc homosexuálům se snaží umožnit jim dosáhnout co nejvyšší kvality života a naplnění jeho smyslu do takové míry, do jaké to jejich orientace umožňuje. (Brzek, Pondělníčková-Mašlová, 1992, s. 65)

Dnes už není homosexualita na seznamech sexuálních deviací a je akceptována jako jedna ze sexuálních orientací. V roce 1992 byla z těchto seznamů vyřazena světovou zdravotnickou organizací WHO.

3.4 Sociologické koncepty homosexuality, homofobie, heterosexismus, stereotypy a skutečnost

Homosexualita je součástí přírody od doby oddělení dvou živočišných druhů do dvou pohlaví z původních hermafroditních druhů. Uznáním a zrovnoprávněním této formy sexuality nehrozí zhroucení společnosti a degradace statutu rodiny, ale je ještě větším rozšířením a pochopením pojmu normalita. (Kaňka, 2004, <http://alcantra.004.cz>)

Homosexuálové jsou schopni vytvářet pevný partnerský vztah. Homosexuální orientace nikoho nepoškozuje, neovlivňuje budoucí sexuální zaměření dětí, homosexualita, homosexuální chování, homosexuální partnerství nemá etický dopad na společnost.

Společnost považovala a ze značné části dále považuje homosexualitu za sexuální problém hlavně z hlediska selhání heterosexuálního způsobu života.

Ze sociologického hlediska je homosexualita stále vnímána jako odklon od normy. A to jak sociální obecně, tak i sexuální. Důvodem je fakt, že stále není obecně akceptována jako přijatelný způsob sexuálního chování, ačkoli je a měla by být tolerována.

Na základě řady prováděných výzkumů v oblasti postojů společnosti k homosexualitě ji 6 procent lidí považuje za zlozvyk, který má být trestán, 41 procent za nemoc, 12 procent za odchylku, která může škodlivě působit na mládež, 19 procent za odchylku, která nikomu neškodí a 22 procent za přirozený projev lidské sexuality. (Weis, Zvěřina, 1994, Janošová, 2000)

Literatura a současné výzkumy odhadují, že se homosexuálně orientované osoby v populaci vyskytují ve 2 - 10 procent, nejčastěji se uvádí 4 - 6 ti procentní zastoupení.

Homosexuálové jsou a vždy budou ve společnosti menšinou a jako každá menšina se stávají terčem přirozené agresivity lidí. Morální odsuzování homosexuálů pak agresivitu posiluje a dává jí zdání jakési legitimacy, ospravedlnitelnosti.

Nepochopení homosexuální orientace a vědomé nebo nevědomé postoje, názory a chování každého člověka k homosexuálně orientovaným lidem je zdrojem homofobie, heterosexismus a diskriminace.

Homofobie

Obava z homosexuality a homosexuálně orientovaných osob vedoucí k odporu, nepřátelství až nenávisti. Výraz obsahující předsudky o homosexualitě obecně. Je společným jmenovatelem negativních soudů o homosexuálních lidech. Tímto termínem označujeme všechny možné (i nemožné) „obavy z homosexuální orientace“.

Mnoho homofóbů reaguje různými přirovnáními (nadávkami), kde se na neadekvátních příkladech snaží dokázat a poukázat na nenormalitu homosexuality.

Navzdory názvu se nejedná o skutečnou fobii, ale je často hanlivým označením kritického postoje k homosexualitě, jejímu praktikování či požadavkům homosexuálních aktivistů. Homofobie je založena na iracionálním strachu a odporu k homosexualitě. Dá se i předpokládat, že některé homofobní reakce pramení ze zmatku a nejistoty nad vlastní sexuální identitou.

Heterosexismus

Termín vypovídající o heterosexuální předpojatosti, která institucionalizuje heterosexuální normy a diskriminuje homosexuály.

Heterosexistická společnost, heterosexuální předpojatost zakrývá homosexualitu mlčením, homosexuálům ale stále sděluje, že neexistují, jsou méněcenní, nezasluhují si prostor.

Homofobní a heterosexistické postoje mohou být vyjádřeny individuálními předsudky, institucionalizovanou diskriminací a osvojenou (přijatou) homofobií.

Stereotypy a skutečnost

V heterosexuální společnosti je hluboce zakořeněna představa, a to bez ohledu na pohlaví, rasu, věk či socioekonomický status, že homosexualita je jednotný životní styl. Na homosexuály je nahlíženo velmi často a pouze z úhlu jejich sexuálních zájmů a aktivit, zatímco ostatní kontexty bývají ignorovány.

Známým a běžným stereotypem je, že homosexuál stále myslí jen na sex, že celý smysl jeho života je založen na sexu. Mezi další stereotypy o homosexualitě patří neustálá potřeba homosexuála vyhledávat sexuální partnery.

Často se tvrdí, že homosexuál je vysoce promiskuitní, neschopen integrovat citové a sexuální potřeby, neschopen udržet déletrvající partnerský vztah a odsouzen k věčnému hledání ideálního partnera.

Tato tvrzení vyplývají opět z neostatečné znalosti problematiky jako takové, z homofobie části společnosti a jejich předsudků. Lidé s jinou sexuální orientací se chovají zcela stejně, jako heterosexuální většina, pouze s tím rozdílem, že jsou společností vnímáni jinak a jinak jsou tím pádem i posuzováni.

3.5 Proces coming out, sebeodhalení a sebepochopení

Již v dětství si většina homosexuálně orientovaných jedinců začíná uvědomovat, že se v něčem liší od ostatních vrstevníků. U chlapců je to nechuť k agresivitě, agresivním hrám, chlapec se nechová tak „klukovsky“ jak se předpokládá, některé projevy odpovídají spíše dívčím zálibám. Reakce okolí, hlavně otců, je pak znát. Dívky se v mnohém projevují chlapecky.

Jejich blízké okolí, ač nevědomky, jim dává zpětnou vazbu, která je jiná, než kterou dostávají ostatní děti. Může obsahovat i zprávu, že dítě se od ostatních odlišuje, v něčem vybočuje. Velmi záleží, jak jsou tyto zpětné vazby interpretovány, předkládány. Mohou být pozitivní, ale i negativní dle toho, jak je rodina, bezprostřední okolí a společnost v jejich blízkosti schopna, ochotna, tuto odlišnost vnímat a zabývat se jí. Jsou však i takové děti, které až do puberty a někdy i po ní, nemají o své sexuální odlišnosti pojetí.

Dříve než se člověk rozhodne o tom, že informuje rodinu a své okolí, měl by si být naprosto jistý svou odlišnou sexuální orientací a měl by se s ní sám smířit a vyrovnat. Pro odhalení vlastní odchylné sexuální orientace používáme termín coming out. Vzhledem k tomu, že stále ještě mnoho lidí je vychováváno s představou, že homosexualita je nemoc, deviace, něco špatného, stává se, že člověk, který svou sexuální odlišnost rozpoznává, je zaplaven pocity méněcennosti apod..

Odhalení může být ve většině případů spojeno s těžce prožívanými duševními stavy, objevují se deprese, mohou se objevit sebevražedné pokusy.

Vědomě či nevědomě se může rozhodnout tento aspekt své osobnosti před jinými potlačovat.

Nepřátelské postoje některých lidí k homosexuálům nezmizely ani tehdy, když došlo k odtrestnění homosexuálního chování. Odsuzující postoj okolí často přijímají za svůj i děti a dospívající, u kterých se v období dospívání sexuální orientace projevuje, utváří. Mívají často celoživotní potíže přijmout sami sebe jako plnohodnotného člověka. Tento proces přijetí sebe sama jako osoby homosexuálně orientované se nazývá coming out. (Brzek, 1999, s. 47 - 48)

Protože žijeme ve společnosti, kde je heterosexuality normou, od malička se předpokládá, že jsme všichni heterosexuální. Být normální v oblasti sexuality znamená být heterosexuální.

Jako coming out se označuje proces, u něhož se dají rozlišit dvě základní fáze: vnitřní a vnější. Homosexuálně orientovaný člověk si během vnitřního coming outu uvědomuje, že pro něj je to ale trochu jinak. Jediněc řeší sám sebe, své myšlenky, pocity a touhy. Veřejný coming out, vyžaduje velkou míru osobní statečnosti a síly jedince, odhalit jednu z nejintimnějších oblastí svého já ostatním. Obzvláště těžké bývá přiznání se rodičům.

Uvědomění si vlastního sexuálního zaměření má značné důsledky, zasahující dál, než jen k volbě sexuálního partnera. Jediněc spojuje se statutem menšiny, ovlivňuje jeho rozhodnutí kde žít, jaké volit povolání a další mnohá jiná rozhodnutí.

Správné a včasné sebepoznání, akceptace své sexuální orientace a akceptace sebe jako jejího nositele, pomoc a spolupráce sexuologa, psychologa a následná pomoc a spolupráce rodiny jednoznačně zajistí plnohodnotný život homosexuálně orientovaného člověka.

4 LEGISLATIVNÍ ROVINA

4.1 Homosexualita a legislativa v dějinách

Netolerantní postoje společnosti k homosexuálům se nejvýrazněji projevují v ustanoveních trestního zákona, který až doposud homosexuální chování postihoval jako trestný čin.

Brzek, Pondělíčková-Mašlová (1992, s. 108-113) k tomu uvádí:

Karolínský trestní kodex, vydaný roku 1353, tedy v době, kdy za vlády Karla IV., vrcholil středověký kulturní rozkvět země, se pohlavní styk mezi osobami stejného pohlaví postihoval smrtí. Trest smrti za homosexuální styky byl u nás zrušen za vlády Josefa II., roku 1787. V Prusku to bylo roku 1794. I když se v 18. století v Evropě ustoupilo od postihování homosexuálního chování maximálním trestem, obligatorní (ve všech případech bez výjimky) trestnost pohlavních styků mezi osobami stejného pohlaví trvala. Homosexuálové nebyli popravováni, ale posíláni do vězení.

V 19. století dochází ke snahám o definování homosexuality jinak než v pojmech morality a objevují se snahy o odtrestnění. Byl to právník Carl Heinrich Ulrichs, který v roce 1867 na konferenci německých právníků požadoval, ovšem bezvysledně, odtrestnění homosexuálního chování.

V úsilí o lékařské pojetí problematiky, na přelomu století a v první polovině 20. století, pokračoval lékař, první sexuolog vůbec, Magnus Hirschfeld.

V letech 1896 - 1897 sestavil petici, kterou tehdy podepsalo na pět tisíc vědců, umělců a politiků (Wirchow, Einstein, Bebel), která požadovala odtrestnění homosexuálního chování. Dosáhl pouze toho, že petice byla v roce 1905 na říšském sněmu diskutována, ale byla odmítnuta.

Tím, že se k problematice sexuální orientace přestalo přistupovat z morálního hlediska, problematikou se začala zabývat věda, tak se v souvislosti s liberalizací postojů postupně celosvětově rozvinul, v období mezi válkami, proces emancipace v oblasti odlišné sexuální orientace. Homosexuálové se začali organizovat, jsou zakládány homofilní organizace, které jménem společnosti s odlišnou sexuální orientací vedou dialog s ostatní společností, připravují sociální a podpůrné programy, vydávají tisk a v některých zemích díky své přítomnosti v parlamentu ovlivňují i státní politiku.

U nás došlo ke zpřísnění trestních postihů za okupace, kdy justice třetí říše, přestože i mezi elitou nacistické moci se vyskytovali homosexuální muži (Hess, Gebels, Himler i sám Adolf Hitler), posílala homosexuály do koncentračních táborů, kde byli označováni růžovým trojúhelníkem. Do konce 2. světové války platil na našem území zákon z roku 1848, v němž bylo, dle § 129, homosexuální chování sankcionováno podobně jako smilstvo se zvířaty.

Odezvou na toto zacházení vůči homosexuálům v době třetí říše, byl po druhé světové válce příznivý vývoj s postupným odkriminalizováním homosexuality. Postupně je upouštěno od obligatorního postihování pohlavního styku s osobami stejného pohlaví. V roce 1950 sice došlo ke změně trestního zákoníku, ale podle § 241 odst. 1 zákona č. 86/1950 byla homosexualita stále všeobecně trestná. Definována byla jako trestný čin proti lidské důstojnosti.

O prosazení novely tehdejšího zákona u nás se v roce 1961 zasloužili pražští sexuologové, Kurt Freund a Karel Nedoma. Ale zákonodárci a ani odborní poradci neměli tehdy ještě dost odvahy upustit od trestního postihu vůbec. Byla vytvořena kompromisní trestní úprava a § 241, trestního zákona, nahradil § 244. Na základě tohoto ustanovení zůstala trestnost pohlavního styku s osobou stejného pohlaví mladší 18 let, homosexuálního pohlavního styku vzbuzujícího veřejné pohoršení, zneužití závislosti osoby stejného pohlaví a homosexuální pohlavní styk s osobou téhož pohlaví za úplatu. Vzhledem k tomu, že obsah § 244 byl značně nejasný, jeho nařízení si bylo možné vykládat a zneužívat různým způsobem. Tento kompromis tedy problematiku neřešil jednoznačně. Stát sice proti gayům, lesbičkám a bisexuálům již nevystupoval otevřenými zákazy, nadále však zabraňoval vzniku organizací a sdružování těchto lidí a nepřipouštěl dostatečnou informovanost veřejnosti. Projevy tzv. LGB skupiny lidí mimo soukromí byly na základě § 244 posuzovány jako jednání vzbuzující veřejné pohoršení.

Jiná sexuální orientace této skupiny lidí a její projevy měly značně nízkou sociální úroveň, byly vytlačeny do nočních parků, na veřejné toalety a měly charakter anonymního dobrodružství, což bylo také příčinou jejich nesčetných psychosociálních problémů.

Změny v roce 1989 umožnily rozvoj hnutí za rovnoprávnost LGB skupiny lidí.

K novelizaci trestního zákona z roku 1961 došlo 1. 7. 1990, kdy byl zrušen § 244 a homosexuální chování je po trestně právní stránce posuzováno stejně jako chování

heterosexuální. Toto trestně právní zrovnoprávnění ale neznamená plné zrovnoprávnění lidí s jinou sexuální orientací.

Jiná sexuální orientace /LGB skupina/ se stala viditelným společenským jevem, začaly vznikat kluby, spolky, kavárny, nadace a organizace, byl sepsán politický program Gay Iniciativa, /člen ILGA- International Lesbian and Gay Association/, začaly vycházet periodika / např. měsíčník Náš svět/.

Problematika jiné sexuální orientace se stala také častějším mediálním tématem, což se postupně promítá i do celkově stoupající informovanosti a postupně i narůstající toleranci, především mladší generace naší společnosti. Posun nastává i ve veřejném mínění.

Od roku 2001, tedy od 1. 1. 2001, zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce obsahuje ustanovení, které zakazuje diskriminaci na základě sexuální orientace.

Zákonem č. 115/2006 Sb., zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, bylo schváleno registrované partnerství. Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), vyřešil celkovou problematiku diskriminace.

4.2 Pojem diskriminace

Jak se píše ve Velkém slovníku naučném, diskriminací je: „nerovné a tím i nespravedlivé zacházení s částí obyvatelstva na základě rasové, kulturní a náboženské odlišnosti, popřípadě odlišnosti pohlaví apod. Spočívá v záměrném znevýhodnění vytvářením nerovných podmínek. Je provázena předsudky, zvyky a někdy ustanovena zákony“.

Sociální diskriminace: „nerovné nebo předpojaté zacházení s jedinci nebo skupinou na základě rasy, pohlaví, etnicity, kulturního zázemí; už jen členství v náhodně vytvořené skupině vede její příslušníky k diskriminaci těch, kdo členy nejsou.“ (Hartl, 2004, s. 250)

Diskriminace (lat. *discriminare* = rozlišovat): „Postoje a způsoby chování, kterými jsou znevýhodňováni nebo ponižováni lidé na základě své příslušnosti k určité skupině. Odmítání práva na rovný přístup bez ohledu na osobní vlastnosti jedince pouze na základě jeho připsaných charakteristik; např. jeho rasy, pohlaví, věku, soc. původu, příslušnosti k určitému regionu.“ (Jandourek, 2001, s. 63)

„Hovoříme-li tedy o diskriminaci, nerozumíme tím jakékoliv rozlišování, ale rozlišování nějakým způsobem negativní, rozlišení zatěžující určitou skupinu osob, ať již s ohledem na zakázané kritérium nebo s ohledem na způsob, jakým je tohoto rozlišování dosahováno nebo jak je v praxi realizováno.“ (Bobek, Boučková, Kuhn, 2007, s. 38)

Obecně tedy můžeme říci, že diskriminace je rozdílné zacházení s osobou nebo skupinami osob, pokud mezi nimi není žádný výrazný rozdíl. Diskriminaci můžeme rozlišovat též na přímou a nepřímou.

4.3 Diskriminace na základě jiné sexuální orientace

Negativní vlivy diskriminačních postojů společnosti se odrážejí na duševním zdraví homosexuálně orientovaného jedince. Každý člověk se rodí do určitého společenství, určitého historického období charakterizovaného v rámci dané kultury i určitou sexuální morálkou, tedy kodifikovanými i nepsanými a pouze tradicí předávanými normami. Ty pak mají vliv na postoje a chování lidí.

Hovoříme-li o diskriminaci na základě jiné sexuální orientace, je tím myšlena diskriminace osob s menšinovou sexuální orientací (homosexuální orientací). Homosexualita je vrozená a je v zásadě nezměnitelným prvkem identity člověka. Odlišnost v sexuální oblasti bývá vnímána jako zvrácená a opovrženihodná. (Bobek, Boučková, Kuhn, 2007, s. 256)

Co se týká právního řádu České republiky je právní úprava zákazu diskriminace dosti nesourodá a roztříštěná. Podle toho, z jakého důvodu a v jaké oblasti života k samotné diskriminaci došlo, je závislá i míra ochrany před ní. (Pracovní skupina pro otázky sexuálních menšin: Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR. EU: 2007, s. 23)

Jako asi nejdůležitější právní předpis je třeba zmínit Listinu základních práv a svobod, kde se v článku 1 hovoří o tom, že lidé jsou svobodní a rovni v důstojnostech i právech. V článku 3 Listina zaručuje základní práva a svobody všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení. Sexuální orientaci můžeme zařadit mezi „jiné postavení“. Výslovně zákaz diskriminace na základě jiné sexuální orientace však Listina neobsahuje.

Článek 3 listiny vychází z čl. 14 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Ta je pro ČR závazná a podle ní rozhoduje Evropský soud pro lidská práva. Diskriminace na základě sexuální orientace je výslovně zakázána také v právu Evropské unie, čl. 13 Smlouvy o založení ES ve znění Amsterodamské smlouvy z roku 1997. (Pracovní skupina pro otázky sexuálních menšin: Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR. EU: 2007, s. 23)

V České republice je právo na rovné zacházení a ochranu před diskriminací, bez ohledu na jejich sexuální zaměření, v řadě právních předpisů a dokumentů, zejména v zákoně č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). Dalšími předpisy jsou zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších právních předpisů; zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce; zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších právních předpisů a další.

4.4 Registrované partnerství

První zemí na světě, která uzákonila registrované partnerství osob stejného pohlaví, bylo v roce 1989 Dánsko, jehož parlament tento zákon přijal 1. 6. 1989, s účinností od 1. 10. 1989. Mezi další země, které umožňují uzavřít registrované partnerství, patří Grónsko, Švédsko, Finsko, Island, Francie, Švýcarsko, Německo, Velká Británie.

V České republice, kde zákon o registrovaném partnerství prošel navzdory vetu prezidenta Václava Klause, zaručuje oproti manželům omezená práva. Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství upravuje uzavírání partnerství, podmínky pro jeho zrušení nebo zánik, vzájemné majetkoprávní vztahy partnerů, jejich práva a povinnosti vůči sobě navzájem, vůči institucím a vůči státu. Zákon o registrovaném partnerství dává gay a lesbickým párům právní jistotu v právním řádu České republiky.

Registrované partnerství je institut, který upravuje soužití dvojic stejného pohlaví starších 18 let, způsobilých k právním úkonům. Alespoň jedna osoba, která vstupuje do partnerství, musí mít státní občanství České republiky a ani jeden z partnerů nesmí před tím uzavřít manželství, vstoupit do partnerství nebo do obdobného svazku osob stejného pohlaví v zahraničí.

Homosexuální lidé v ČR nemohou učinit oficiální prohlášení o uzavření partnerství na jakémkoli matričním úřadě. Od 1. 7. 2006 ho mohou uzavřít pouze na 14 matričních úřadech, jsou to:

1. Hlavní město Praha - Úřad městské části Praha 1
2. Středočeský kraj – Magistrát města Kladno
3. Jihočeský kraj – Magistrát města České Budějovice
4. Plzeňský kraj – Úřad městské části obvodu Plzeň 3
5. Karlovarský kraj – Magistrát města Karlovy Vary
6. Ústecký kraj – Úřad městského obvodu Ústí nad Labem-město
7. Liberecký kraj – Magistrát města Liberec
8. Královehradecký kraj – Magistrát města Hradec Králové
9. Pardubický kraj – Magistrát města Pardubice
10. Vysočina – Magistrát města Jihlava
11. Jihomoravský kraj – Úřad městské části Brno-střed
12. Olomoucký kraj – Magistrát města Olomouc
13. Moravskoslezský kraj – Úřad městského obvodu Moravská Ostrava a Přívoz
14. Zlínský kraj – Magistrát města Zlín

4.4.1 Vznik a zánik

Vznik partnerství je obecně upraven v § 2 - § 4, § 2 odst. 1 „*Partnerství vzniká projevem vůle dvou osob stejného pohlaví činěným formou souhlasného svobodného a úplného prohlášení těchto osob o tom, že spolu vstupují do partnerství (dále jen „prohlášení“).*“

Doklady potřebné k prohlášení:

§ 23 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství říká: „*Osoby, které chtějí vstoupit do partnerství, vyplní před prohlášením předepsaný tiskopis a předloží jej příslušnému matričnímu úřadu.*“

a v § 24 je uvedeno:

„*Občan, který chce vstoupit do partnerství a je přihlášen k trvalému pobytu v České republice, je povinen příslušnému matričnímu úřadu prokázat svoji totožnost a k tiskopisu uvedenému v § 23 připojit:*

a) *rodný list,*

b) *doklad o státním občanství,*

c) výpis údajů z informačního systému evidence obyvatel (dále jen „výpis z evidence obyvatel“) o místě trvalého pobytu,

d) výpis z evidence obyvatel o rodinném stavu nebo o partnerství,

e) pravomocný rozsudek o rozvodu manželství, je-li rozvedený, nebo úmrtní list zemřelého manžela, je-li ovdovělý, popřípadě pravomocné rozhodnutí soudu o zrušení partnerství, nebo úmrtní list zemřelého partnera, žil-li v partnerství.“

Partnerství zaniká (§ 14):

a) „smrtí jednoho z partnerů nebo prohlášením jednoho z partnerů za mrtvého

b) zrušením rozhodnutí soudu

§ 16 Soud rozhodne o zrušení partnerství na návrh jednoho z partnerů, prokáže-li žalobce, že partnerský vztah již fakticky netrvá

§ 17 Jestliže se k návrhu na zrušení partnerství druhý partner připojí, soud nezkontroluje, zda partnerský vztah již fakticky netrvá, a rozhodne o zrušení partnerství.“

4.4.2 Registrované partnerství a rodičovství

Bohužel, v otázce rodičovství, je registrované partnerství spíše na škodu. Ať už se jedná o rodičovská práva, výchovu dětí, adopci nebo práva mít vlastní děti.

Výchova vlastních dětí

Registrované partnerství ani sexuální orientace rodiče by neměla být překážkou ve výchově biologických nebo adoptovaných dětí. Podle § 13 odst. 1 zákona o registrovaném partnerství: „Existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěřeni jeho dítěte do jeho výchovy.“

Pěstounská péče

Upravuje ji zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších právních předpisů v § 45, písm. a) - § 50. Uzavření registrovaného partnerství nebrání svěřeni dítěte do pěstounské péče. O pěstounství však může požádat a pěstounem se stává pouze jeden z partnerů. Stejnopohlavní páry nemohou žádat o společnou pěstounskou péči, to mohou pouze manželé.

Osvojení (adopce)

Adopci upravuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších právních předpisů v § 63 - § 67. Společná adopce dítěte homosexuálním párem není v České republice možná. Jedinec sám si dítě osvojit může (úřady nesmí odmítnout adopci z důvodu jiné sexuální orientace žadatele), ale pokud vstoupí do partnerství, už to možné není. Společná adopce je možná pouze manželům (společně si nemůže dítě osvojit ani nesezdaný heterosexuální pár).

Umělé oplodnění

Umělé oplodnění není v České republice možné lesbickým párům ani ženám bez partnera.

Povinnosti partnera/partnerky rodiče

Partner či partnerka rodiče dítěte je povinna se podle zákona podílet na výchově dítěte. Tuto povinnost má bez ohledu na to, zda se dítě narodilo za trvání partnerství nebo si ho partner přivedl z předchozího vztahu. Partner nebo partnerka mají sice dle zákona povinnosti, ale nemají k dítěti žádná práva a nemohou ho ani adoptovat. Podle § 13 odst. 1 zákona o registrovaném partnerství: *„Pokud jeden z partnerů pečuje o dítě a oba partneři žijí ve společné domácnosti, podílí se na výchově dítěte i druhý partner; povinnosti týkající se ochrany vývoje a výchovy dítěte se vztahují i na tohoto partnera.“*

Někdo by mohl namítnout, že dětem bude chybět absence mužské či ženské role v rodině. Osobně si myslím, že homosexuální páry mohou vytvořit stejně dobré, možná i lepší, zázemí než některé heterosexuální páry. Vždyť by se mohlo dítě mít lépe než třeba v některé úplné rodině. V rozvráceném manželství, kde se rodiče o děti přetahují, dělají si naschvály a děti tím akorát trpí. Vždyť harmonický svazek, byť homosexuálních párů, může dítěti poskytnout mnohdy i daleko lepší zázemí. Je přeci lepší, když dítě pozná lásku, pocit bezpečí a jistotu, že někam patří, jsou něčeho součástí.

Samozřejmě, je zde na místě otázka přijetí kolektivem. Tento problém se může objevit se socializací dítěte už na základní škole v podobě šikany ze strany spolužáků.

4.4.3 Majetkové vztahy a dědění

Uzavřením registrovaného partnerství nedochází ke vzniku společného jmění. Dědění je upraveno v § 460 - § 487 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších

právních předpisů. V § 473: „1) V první skupině dědí zůstavitelovy děti a manžel nebo partner, každý z nich stejným dílem.

2) Nedědí-li některé dítě, nabývají jeho dědického podílu stejným dílem jeho děti. Jestliže nedědí ani tyto děti nebo některé z nich, dědí stejným dílem jejich potomci.“

4.5 Sňatky homosexuálů

V ČR zatím takové možnosti tyto páry nemají.

V roce 2001 Nizozemsko jako první stát umožnilo sňatky homosexuálních párů.

Země, jejichž legislativa umožňuje na celonárodní úrovni sňatek homosexuálů, jsou:

ARGENTINA - Jako první latinskoamerická země legalizovala na celonárodní úrovni sňatky homosexuálních párů, včetně adopce dětí, v červenci 2010.

BELGIE - Lesbičky a gayové mohou uzavírat sňatky od června 2003; od roku 2006 mohou homosexuální páry též adoptovat děti.

DÁNSKO - Od 15. 6. 2012 umožňuje homosexuální sňatky (nevztahuje se na Faerské ostrovy a Grónsko). Již zákon o registrovaném partnerství, který je v platnosti od 1. října 1989, umožňoval i adoptovat potomka jednoho z partnerů.

ISLAND - Zákon umožňující sňatky homosexuálů vstoupil v platnost 27. 6. 2010, mezi prvními ho téhož dne využila islandská premiérka Jóhanna Sigurdardóttirová. Homosexuálním párům je od roku 2006 umožňována i adopce dítěte.

JAR - Od 1. 12. 2006 se JAR stala první zemí afrického kontinentu, která umožňuje manželství osob stejného pohlaví.

KANADA - Umožňuje homosexuální sňatky od roku 2005.

NIZOZEMSKO - Od roku 2001 mají homosexuální páry právo uzavřít sňatek i adoptovat dítě.

NORSKO - Od ledna 2009 umožňuje homosexuálním párům uzavírat sňatky a staví je na stejnou úroveň s heterosexuálními páry, i pokud jde o adopce dětí nebo právo na umělé oplodnění.

PORTUGALSKO - Zákon povolující sňatky osob stejného pohlaví bez možnosti adopce dětí platí od června 2010.

ŠPANĚLSKO - Umožňuje sňatky homosexuálů (včetně adopce dětí) od roku 2005; zákon o soužití homosexuálů (včetně adopce dětí) už předtím měly některé autonomní oblasti, například Katalánsko (1998) či Baskicko (2002).

ŠVÉDSKO - Od května 2009 mohou gayové a lesby uzavírat manželství, včetně adopce dětí, a od listopadu 2009 jim místní luteránská církev umožňuje i svatbu v kostele.

Homosexuální sňatky jsou povolené také na některých místech Spojených států a Mexika.

Dne 5. 2. 2013 poslanci britského parlamentu v prvním kole hlasování podpořili manželství homosexuálů. Od roku 2014 budou mít gayové a lesbičky možnost uzavírat občanské i církevní sňatky, popřípadě již uzavřená registrovaná partnerství převést na řádná manželství.

Další zemí, která se připojí k legalizaci homosexuálních sňatků, bude také Francie. Dne 12. 2. 2013 dolní komora francouzského parlamentu schválila zákon, kterým umožní sňatky lidem stejného pohlaví.

4.6 Odborná pomoc při řešení problémů spojených s jinou sexuální orientací

Jak jsem již dříve zmínila, studiem jiné sexuální orientace se lékařsko-vědecká společnost začala zabývat ke konci 19. století, kdy jiná sexuální orientace přestala být chápána jako zvrhlost a začala se posuzovat jako porucha sexuálního zdraví. Přestože již v té době byly vysloveny názory, že jiná sexuální orientace není nemocí, pokusy o léčbu tady byly.

V roce 1961, po nahrazení § 241 trestního zákona § 244, začaly sexuologické a psychiatrické ordinace nabízet lidem s jinou sexuální orientací alespoň poradenskou péči. I přesto, že homosexualita sama o sobě již nebyla trestná, vědomí si své odlišnosti od ostatních a stále hodně převládající názor na úchytku, bývaly velmi často příčinou depresí, různých psychických poruch a pokusů o sebevraždu, kvůli kterým se jedinec dostával k odbornému lékaři. Odborníkům se stále častěji potvrzovalo, že na místo aby se snažili o heterosexuální adaptaci, by bylo lepší a efektivnější LGBT lidem poskytovat odbornou pomoc při procházení si procesem coming out.

Za účelem zlepšení adaptace pacientů, za účelem pomoci při procesu coming out se začala praktikovat skupinová terapie, která jako první byla iniciována v roce 1976 v ordinaci pro sexuologii psychiatrické kliniky v Brně a následně v Sexuologickém ústavu v Praze.

Od 80. let, kdy se v souvislosti s LGBT komunitou začala spojovat epidemie AIDS, začala se i odborníkům z těchto klinik jevit potřeba rozšiřování psychoterapeutických skupin a socioterapeutických klubů jako stále naléhavější. V Praze byl založen socioterapeutický klub ve spolupráci pracovníka Sexuologického ústavu a organizací ČSČK. V rámci psychoterapií a socioterapií se stále více prosazoval a prosazuje trend vést LGBT jedince k trvalým monogamním vztahům, pomoci jim vytvořit podmínky k navazování a udržování takovýchto vztahů. Dále se považovalo a považuje za nezbytné na homosexuály výchovně působit a seznamovat je s technikami bezpečnějšího sexu. Klientům se současně nabízely a nabízí rodinné a individuální konzultace. (Scheansová, 2001, s. 66)

Odborná pomoc pro LGBT skupiny lidí má u nás tři základní podoby. Svépomocná skupina, linka důvěry a individuální konzultace.

Zde se můžeme zmínit i o LGBT organizacích v České republice. Mezi nejznámější bezesporu patří organizace SOHO, PROUD a STUD.

SOHO – „Sdružení organizací homosexuálních občanů“ bylo založeno 29. 6. 1990 v Brně. Organizace vznikla na základě konsenzu zástupců některých dalších organizací, které vznikly po 17. 11. 1989. Jejím prezidentem je Jiří Hromada. Zastupuje homosexuální osoby v jejich právech a zájmech. Díky této organizaci byla v roce 1993 odebrána homosexualita ze seznamu nemocí WHO. Také byla vytvořena poradenská síť organizací a celostátní linka v Mostě, které pomáhali s coming outem a prevencí HIV/AIDS. Předložila Poslanecké sněmovně návrh na novelizaci Zákoníku práce, usilovala o přijetí zákona o registrovaném partnerství. SOHO vydávalo mnoho materiálů, časopisů (SOHO revue, GAYČKO) a knih s LGB tematikou. Pořádalo různé společenské a kulturní akce a besedy. V roce 2001 se změnilo ve sdružení Gay iniciativa v ČR, které působilo do přijetí zákona o registrovaném partnerství v roce 2006. (Fanel, 2000, s. 7 - 8)

PROUD – platforma pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu. Vznikla k příležitosti Mezinárodního dne proti homofobii dne 17. 5. 2011 v Praze. Organizace, která je pro stejnou kvalitu života pro všechny bez ohledu na jejich sexuální či genderovou identitu.

Její vizí je česká společnost, ve které není sexuální orientace a identita rozhodující pro kvalitu lidského života. (www.proudem.cz)

STUD – brněnská organizace vznikla v 1996 jako nezávislá a nezisková, jejím posláním je působit ve prospěch gay, lesbické, bisexuální a transgender minority a usilovat o její plné právní i faktické zrovnoprávnění s ostatními členy naší společnosti. Dlouhodobě spolupracuje s dalšími gay a lesbickými sdruženími, genderově orientovanými organizacemi a jinými neziskovými organizacemi. STUD je nejen pro homosexuálně či bisexuálně orientované lidi, ale i pro příznivce z řad heterosexuální většiny. Podílí se na takových projektech jako je např. Queer filmový festival Mezipatra (festival filmů s LGBT tematikou), GaTe (setkávání, sportovní, kulturní, společenské a jiné akce pro mladé gaye v období coming outu; pořádá besedy na středních školách), Studividlo (přátelský spolek amatérských divadelníků), Queer Ball (ples, nejen pro gaye a lesby, ale i jejich přátele). (www.stud.cz)

Za zmínku stojí také jediná organizace, která v České republice reprezentuje zájmy translidí, a tou je občanské sdružení Transforum založené v roce 1998. Tato sdružení působí převážně v Praze. I oni se snažili o prosazení zájmů těchto lidí při tvorbě antidiskriminačního zákona. (Pracovní skupina pro otázky sexuálních menšin: Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR. EU: 2007, s. 54)

V dnešní počítačové době již existuje i celá řada internetových stránek věnujících se problematice jiné sexuální orientace. Pořádají se různé společenské, kulturní a sportovní akce, veřejné debaty, vznikají kluby, restaurace pro homosexuály.

Minoritní homosexuální skupiny se snaží o zviditelnění, uznání a zapojení se do většinové společnosti bez známek diskriminace. Chtějí mít stejná práva, uznání a své místo ve společnosti.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODIKA VÝZKUMU

Žijeme ve společnosti, ve které se homosexualita a s ní spojené otázky v poslední době těší značné mediální oblibě. I přesto, se na LGBT komunitu někteří lidé dívají „skrz prsty“, vysmívají se jim a nahlíží na ně se značnou nelibostí.

Příčinou falešných předsudků a vyhýbání se tématu jiné sexuální orientace, je bezesporu neznalost této problematiky, neúplnost a rozporuplnost informací o životě lidí s jinou sexuální orientací.

Cílem praktické části je zjistit, jak a v čem se liší postoje náhodně vybraných respondentů k otázkám jiné sexuální orientace. Jak se na jejich názoru podílí určité faktory, jako jsou vzdělání, věk a pohlaví. Výzkum je též zaměřen na zjištění, jak je společnost, zastoupená náhodně vybranými respondenty, o daném tématu informována. Jaký zaujímá postoj k problematice v několika posledních letech dosti probírané, a která je v současnosti častým námětem veřejných diskuzí a úvah jak odborníků, tak i široké veřejnosti napříč všemi věkovými kategoriemi (registrované partnerství, adopce dětí, sexuální život LGBT populace).

5.1 Vlastní výzkum

Praktickou část tvoří dotazník sestavený z 15 otázek. Otázky jsou navrženy tak, aby odpovědi bylo možné vyhodnotit co nejjednodušeji (ano, ne) a zároveň jednoznačně odpovídaly na stanovené hypotézy. V následujících podkapitolách se chci konkrétněji zaměřit na popis a přípravu vlastního výzkumu, tedy co si můžete představit pod pojmem výzkumný vzorek, jakou metodu pro vyhodnocení jsem si zvolila a proč a samozřejmě výsledné vyhodnocení hypotéz.

5.1.1 Metody výzkumu

K výzkumu byla použita kvantitativní metoda pomocí nestandardizovaného dotazníku, který je tvořen 15 uzavřenými otázkami s jednoznačně formulovanou odpovědí. Tato varianta byla zvolena z důvodu jednoduššího vyhodnocení celého výzkumu. Použité otázky v dotazníku byly vytvořeny na základě předem stanovených hypotéz.

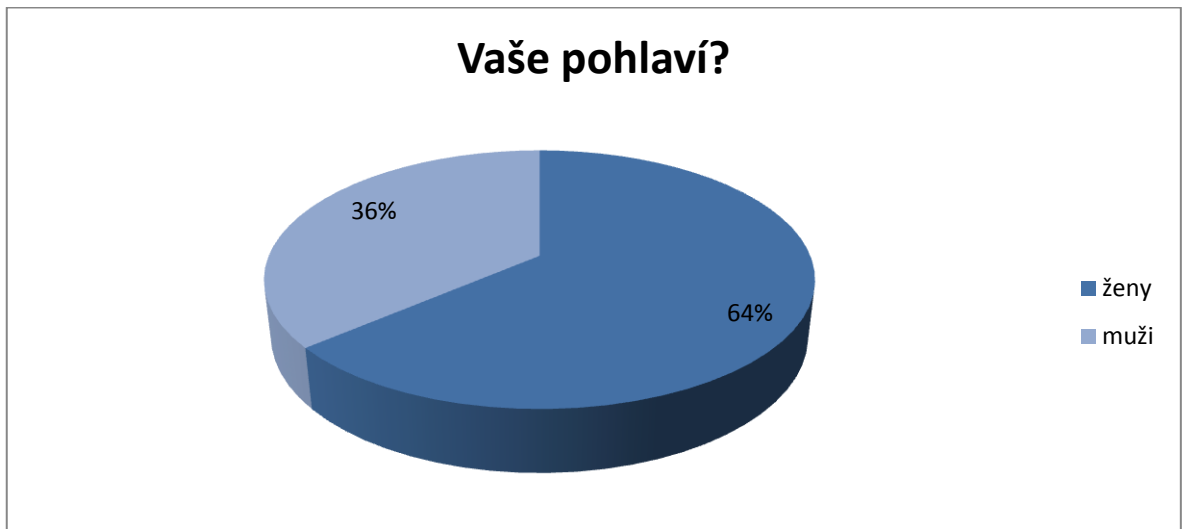
V záhlaví dotazníku jsou uvedeny základní informace o cíli výzkumu a instrukce k jeho vyplnění. První část otázek je zaměřena na zjištění všeobecných informací o respondentovi (pohlaví, věk, vzdělání, lokalita bydliště). Další část se pak již týká samotných postojů dotazovaných k homosexualitě a s ní spojených věcí. Respondenti měli na výběr z několika možných odpovědí. V případech, kdy se respondent nemohl zcela rozhodnout pro jednoznačnou odpověď či měl pocit, že odpověď musí doplnit a rozvinout, mu byla ponechána tato možnost v podobě nezodpovězení či doplnění. Tato možnost byla využita jen zcela výjimečně, spíše vůbec. Dotazník je součástí bakalářské práce. Celé jeho znění je v příloze č. 1.

Z celkového počtu 200 dotazníků se vrátilo 160 vyplněných. Ty byly nejprve rozděleny do dvou skupin dle pohlaví. Následovalo rozdělení otázek dle hypotéz a pak samotné vyhodnocení. Pro názorný přehled získaných výsledků ze zpracovaných otázek a hypotéz jsem použila grafická znázornění.

5.1.2 Popis výzkumného vzorku

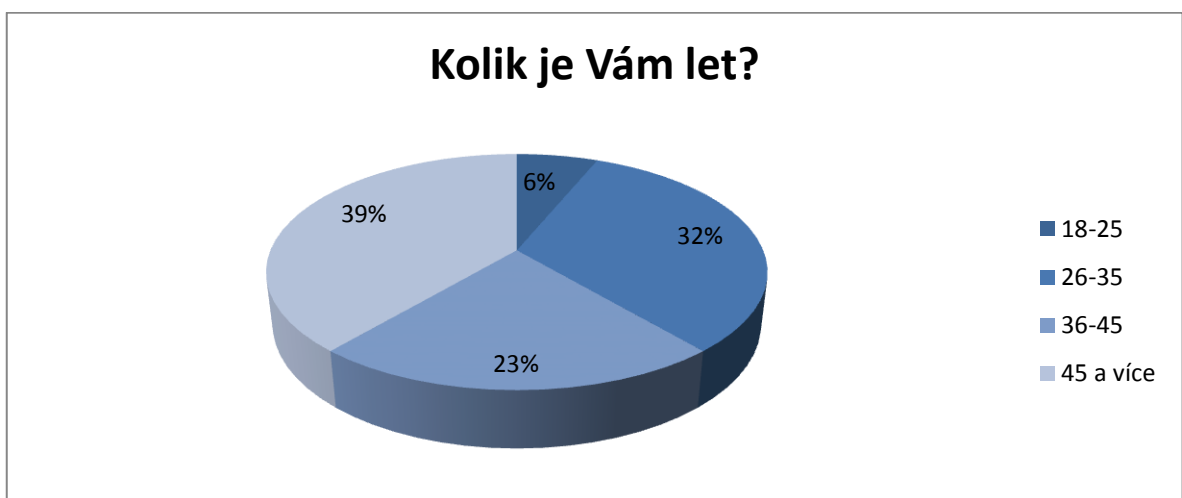
Jako vzorek výzkumu bylo náhodně vybráno 200 respondentů ženského i mužského pohlaví, různého vzdělání a věku, z různých míst celé republiky a hlavně z různých geografických lokalit (město x vesnice). Náhodný výběr byl proveden přímou distribucí dotazníků většinou na pracovištích. Protože jsem si zvolila práci na téma „Jiná sexuální orientace a postoj společnosti k ní“, dotazníky byly rozdány lidem, kteří žijí v heterosexuálním vztahu, v manželství nebo jsou heterosexuálně orientovaní. Pro větší názornost jsem rozložení respondentů znázornila graficky v procentuálním rozložení.

Otázka č. 1 zjišťovala pohlaví respondentů. Z celkového počtu 200 lidí se výzkumu zúčastnilo celkem 160 lidí, z toho bylo 102 žen a 58 mužů.

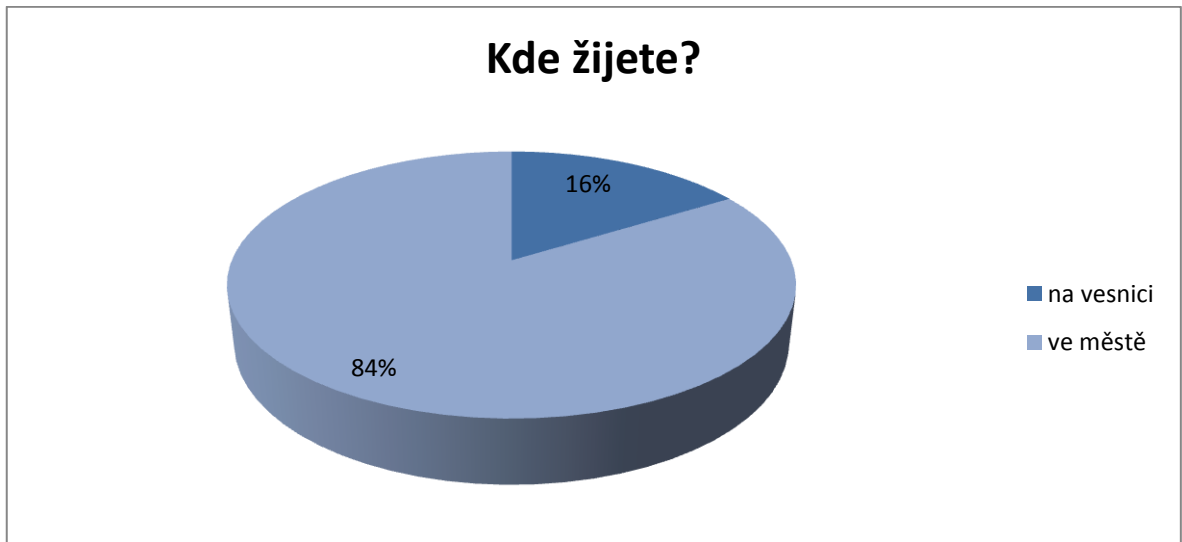
Graf 1: Respondenti dle pohlaví

Otázka č. 2 byla zaměřena na zjištění věkového rozpětí zúčastněných respondentů. Věkové kategorie byly dohromady 4; 18 – 25 let, 26 – 35 let, 36 – 45 let a poslední skupina zahrnovala osoby ve věku 45 a více let. Dle vyplněných dotazníků bylo v kategorii 18 – 25 let 10 respondentů, v kategorii 26 – 35 pak 52 respondentů, v další kategorii 36 – 45 let jich bylo 36 a v poslední kategorii 45 let a více to bylo 62 osob.

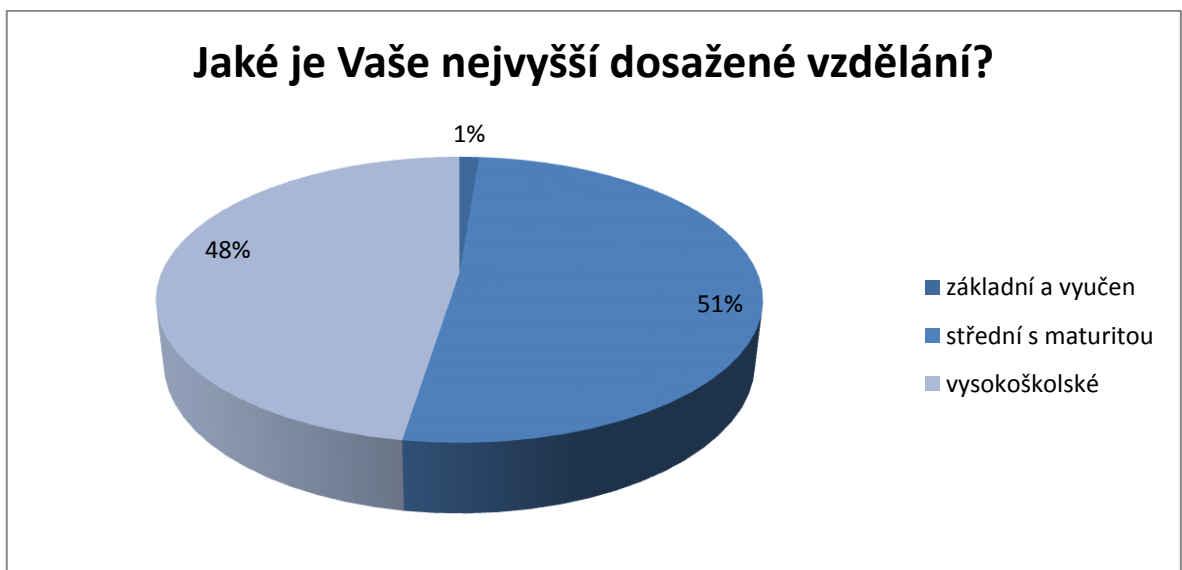
Graf 2: Respondenti dle věku

Otázka č. 3 se zabývala otázkou trvalého pobytu a ve většině případů tedy, kde respondenti žijí. Z daného celku respondentů jich 26 žije na vesnici a zbytek, tedy 134 osob bydlí ve městech.

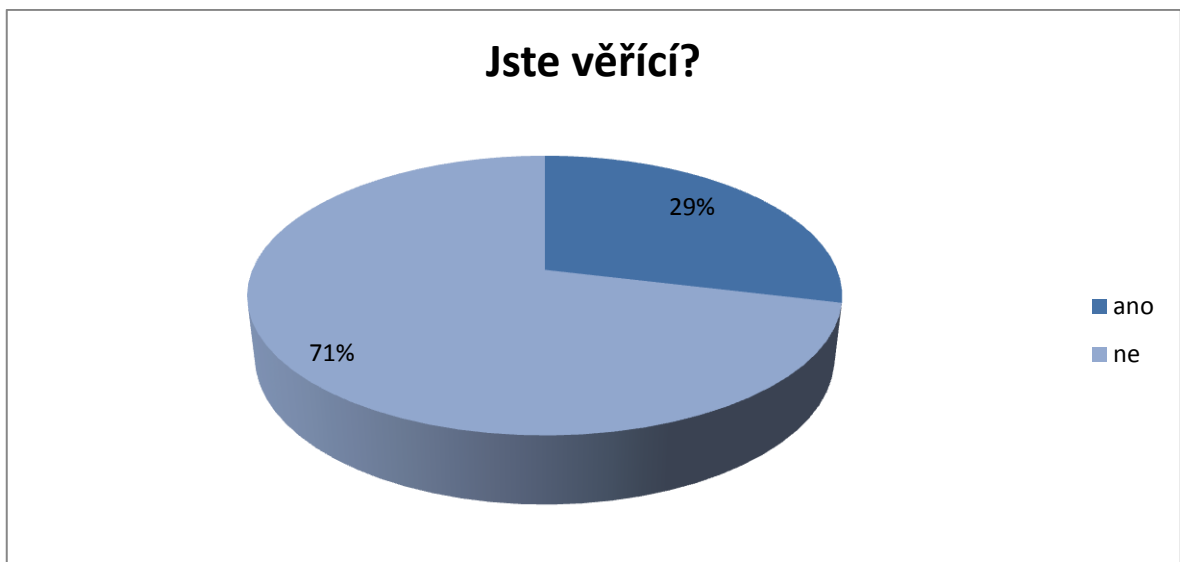
Graf 3: Život respondentů na vesnici nebo ve městě

Otázkou č. 4 jsem se zaměřila na zjištění nejvyššího dosaženého vzdělání respondentů. Vysokoškolsky vzdělaných bylo 76 respondentů, 82 osob mělo středoškolské vzdělání a jen 2 osoby spadaly do skupiny se základním vzděláním nebo vyučením.

Graf 4: Dosažené vzdělání

Otázkou č. 5 jsem se respondentů dotazovala na to, zda jsou či nejsou věřící. Dle mého názoru, tato otázka znatelně ovlivňuje vnímání a přístup k tomuto problému. Z vyplněných dotazníků vyplývá, že se výzkumu zúčastnilo 29 procent věřících, což je 46 osob, a 71 procent respondentů, tedy 114 bylo nevěřících nebo se k žádné takové instituci nepřiklání.

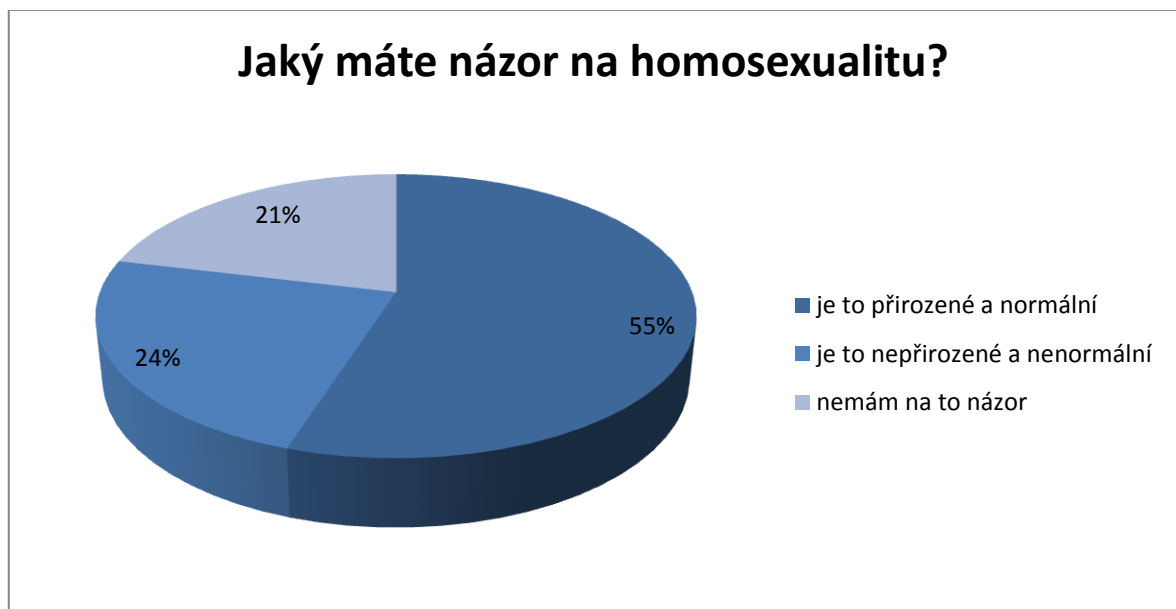

Graf 5: Náboženské vyznání

5.1.3 Odpovědi na jednotlivé otázky

Otázka č. 6: „Jaký máte názor na homosexualitu?“

Cílem bylo zjistit, jak respondenti vnímají homosexualitu. Na výběr měli ze 3 možností – a) je to přirozené a normální; b) je to nepřirozené a nenormální; c) nemám na to názor. Ze 160 osob se jich 88 přiklonilo k odpovědi, že homosexualita je přirozená a normální. 38 respondentů pak bylo názoru, že homosexualita je něco nepřirozeného a nenormálního a zbývajících 34 lidí na to nemělo svůj názor. Z grafu je na první pohled patrné, že pouze 55 procent respondentů považuje homosexualitu za přirozenou a normální. Toto zjištění je pro mě překvapující, očekávala jsem větší pochopení dnešní společnosti.

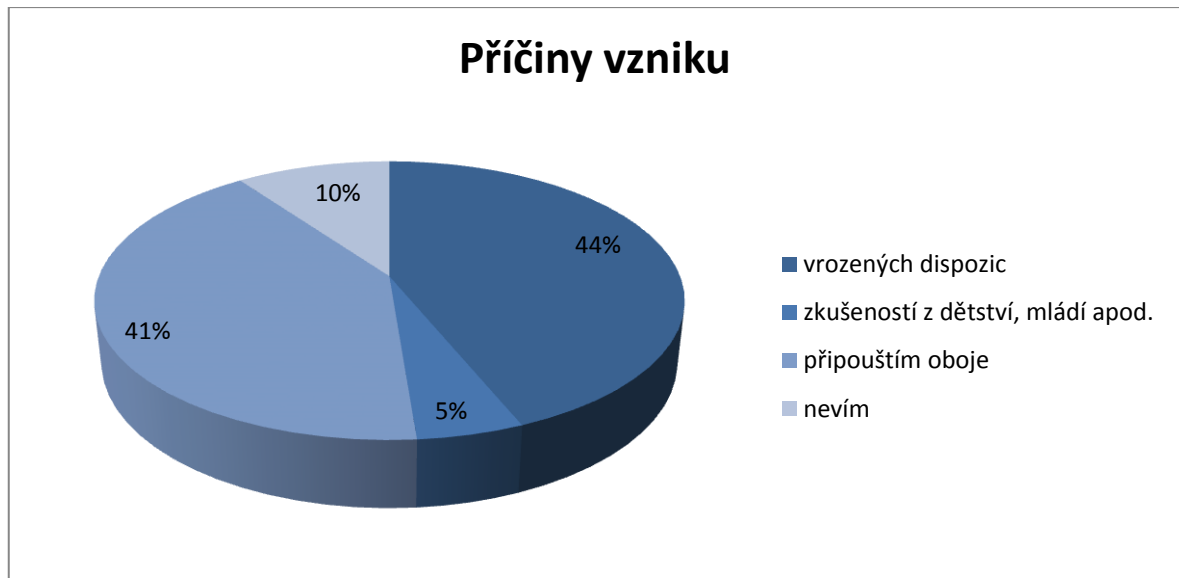
Graf 6: Názor na homosexualitu

Otázka č. 7: „Lesbičkou, gayem, bisexuálem, transsexuálem se podle Vás stává člověk v důsledku?“

Nejvíce respondentů (70 osob) zvolilo jako svou odpověď vrozené dispozice. 66 lidí připouští jak vrozené dispozice, tak zkušenost z dětství a mládí. 16 lidí neví v důsledku čeho, se člověk stává lesbičkou, gayem, bisexuálem či transsexuálem. Zbývajících 8 respondentů se přiklání k možnosti zkušeností z mládí, dětství apod..

Vyhodnocením této odpovědi jsem zjistila, že možnosti odpovědí zvolené v dotazníku nebyly zcela dostačující. Větší počet respondentů se vyhnul jednoznačné odpovědi a zvolil možnost za c) připouštím oboje.

V případě nového výzkumu bych tuto otázku např. nechala otevřenou. Domnívám se, že by bylo dosaženo objektivnějších odpovědí.

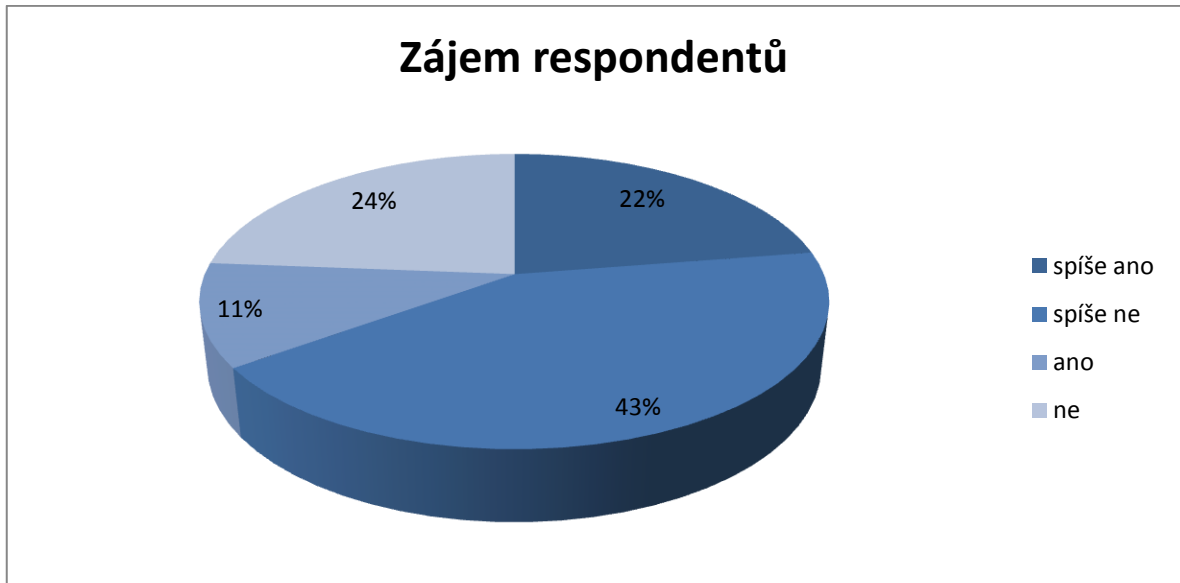

Graf 7: Příčiny vzniku homosexuality, bisexuality atd.

Otázka č. 8: „Zajímali jste se někdy o toto téma blíže, např. v časopisech, médiích, literatuře apod.“

Tato otázka zjišťovala, zda se heterosexuální společnost někdy zajímala o homosexualitu a s ní spojené otázky ať už v literatuře nebo v médiích. Z odpovědí je patrné, že většina osob (68 lidí odpovědělo b) spíše ne; 38 lidí zaškrtnulo možnost d) ne) se o toto téma nezajímali. Pouze 18 respondentů odpovědělo zcela kladně a 36 se jich přiklonilo k odpovědi spíše ano.

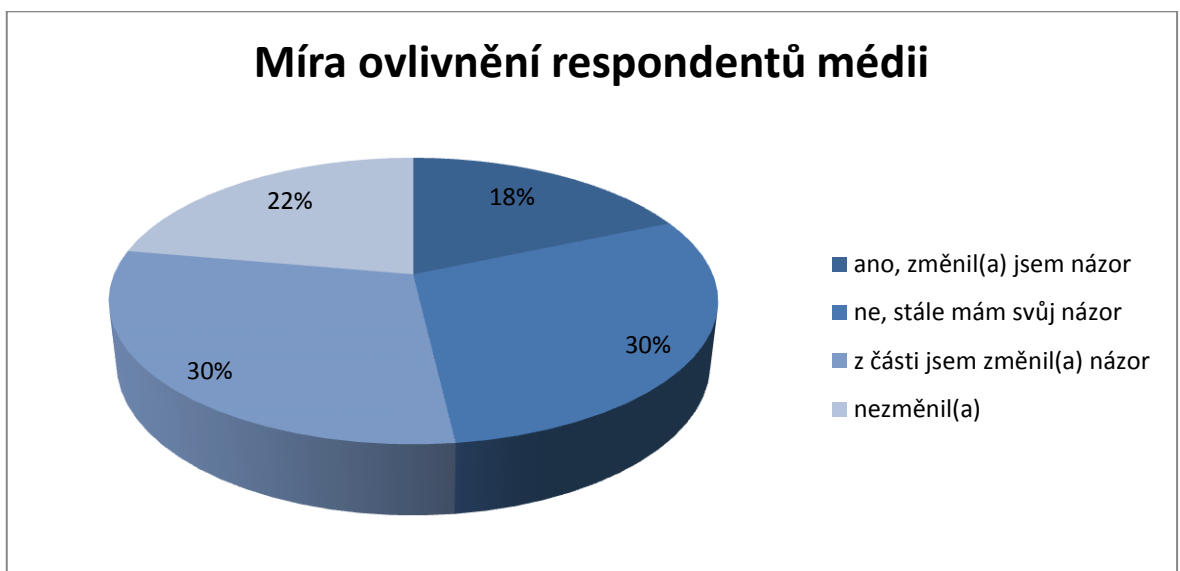
Opět mě odpovědi na tuto otázku překvapily. Předpokládala jsem, že lidé mají větší zájem se o problematice homosexuality dozvědět více, pochopit ji. Vzhledem k současně probíhajícím diskuzím k právním úpravám v zákonech.

Graf 8: Zájem respondentů o téma homosexuality

Otázka č. 9: „V případě, že ano, ovlivnilo Vás to?“

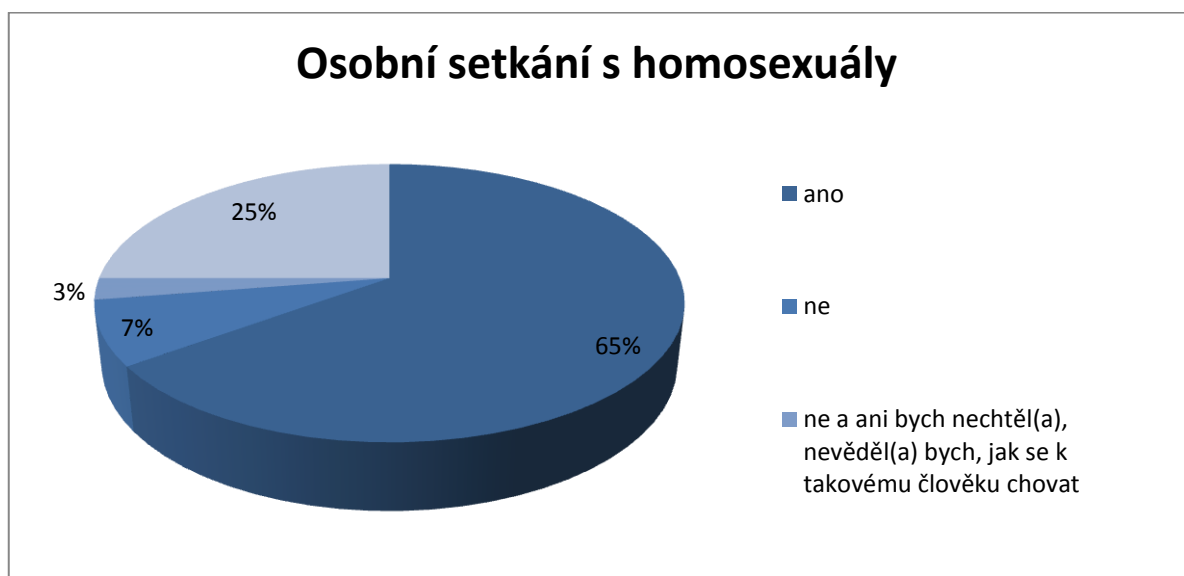
U této otázky jsem vycházela z 54 kladných odpovědí na otázku č. 7 (zahrnutý jsou jak odpovědi za a) spíše ano, tak odpovědi c) ano). Z grafu je na první pohled patrné, že k odpovědi za b) ne, stále mám svůj názor a odpovědi za c) z části jsem změnil(a) názor, se přiklonil stejný počet dotazovaných lidí, tedy 16 osob. 10 dotazovaných svůj názor změnilo a pouze 12 dotazovaných se nenechalo ovlivnit a svůj názor nezměnilo.

Graf 9: Ovlivnění respondentů tiskem a médii

Otázka č. 10: „Setkal(a) jste se někdy s homosexuálním člověkem osobně?“

Otázka se zaměřila na zmapování situace, zda se někdy heterosexuální respondenti setkali s homosexuálním člověkem osobně. Z vyhodnocení otázky vyplývá, že 104 respondentů se už někdy v životě s homosexuálním člověkem potkali a 40 lidí má dokonce mezi svými přáteli homosexuálně orientované jedince. Pouze 7 procent, tedy 12 lidí se zatím s nikým takovým neseťkalo a 4 respondenti by se ani potkat nechtěli, protože by nevěděli jak se k takovému člověku chovat.

Graf 10: Osobní setkání s homosexuály

5.1.4 Stanovení a vyhodnocení hypotéz

Prvotním úkolem bylo stanovit si hypotézy, které by jednoznačně odpovídaly, jak lidé tuto problematiku vnímají. K názornému vyhodnocení dotazníku pomocí hypotéz jsem opět použila grafy. Z praktických důvodů (vyhodnocení, názornost, jednoduchost) jsem volila celkem 5 hypotéz, které znějí takto:

- 1) **H1:** „Většina respondentů bude souhlasit s registrovaným partnerstvím, ale už nebude souhlasit s případnou adopcí.“
- 2) **H2:** „Většině dotazovaných by vadilo, kdyby jejich dítě mělo jinou sex. orientaci.“

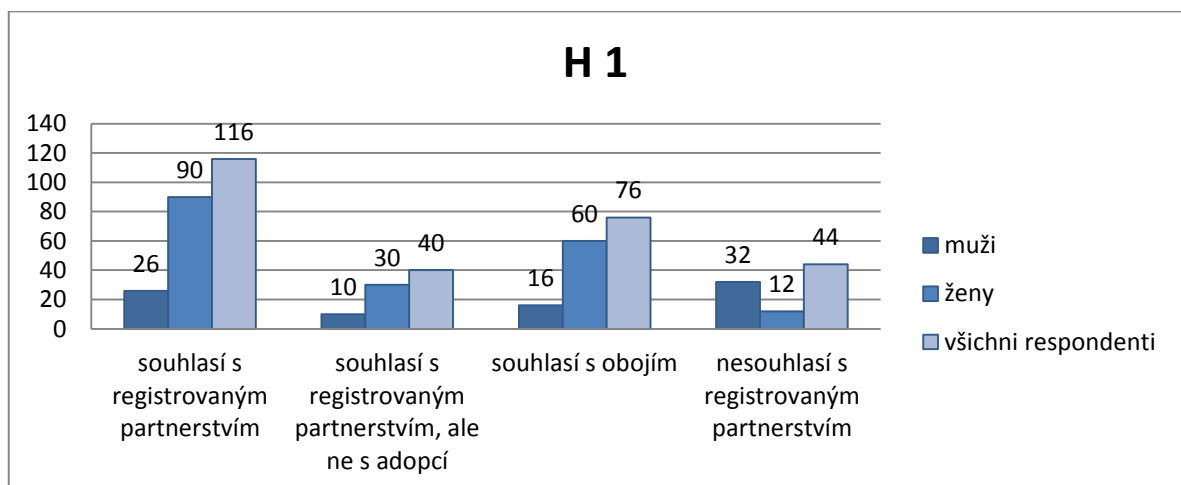
- 3) **H3:** „Lidé, kteří souhlasí s adopcí dětí jinak orientovaných párů, by upřednostňovali spíše lesbičky.“
- 4) **H4:** „Obecně můžeme říci, že ženy jsou tolerantnější než muži.“
- 5) **H5:** „Myslím si, že dnešní česká společnost je tolerantní k osobám s jinou sexuální orientací.“

Přičemž každá hypotéza v sobě nesla minimálně jednu otázku, která se objevila v dotazníku. Jaké to byly otázky, uvádím v následujícím textu, kde detailněji popisují a vyhodnocují hypotézy.

H1: „Většina respondentů bude souhlasit s registrovaným partnerstvím, ale už nebude souhlasit s případnou adopcí.“

Zjišťující otázky:

- otázka č. 11 Co si myslíte o registrovaném partnerství?
- otázka č. 12 Souhlasíte s adopcí dětí jinak sexuálně orientovaných párů?

Graf 11: Hypotéza 1

Z vyhodnocení jednotlivých otázek vyplývá, že mezi jednotlivými skupinami (muži, ženy) je dost patrný rozdíl. Pokud budu vyhodnocovat muže a ženy zvlášť, pak z jednotlivých odpovědí vyplývá, že s registrovaným partnerstvím z celkového počtu 116 respondentů souhlasilo 90 žen, ale pouze 26 mužů. Z 90 žen, které souhlasily s registrovaným

partnerstvím jich pak 60 souhlasilo i s tím, aby měli homosexuální páry možnost případné adopce a výchovy dětí. U mužů pak odpovědi byly celkem vyrovnané, 16 jich souhlasilo s obojím a 10 pak sice souhlasilo s registrovaným partnerstvím, ale už bylo proti adopci. S obojím nesouhlasilo celkem 44 respondentů, jednalo se o 12 žen a 32 mužů.

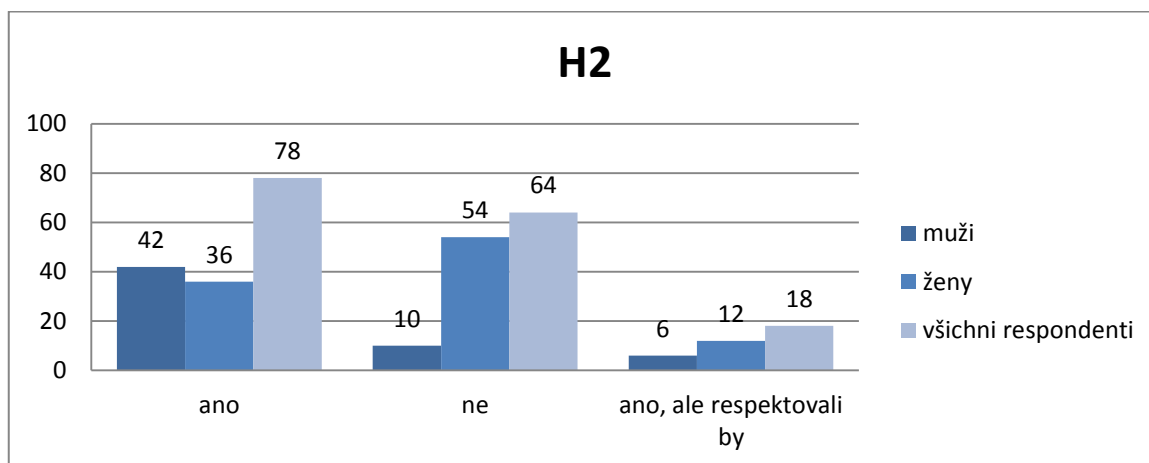
Z vyhodnocení je patrné, že z celkového počtu 160 respondentů se jich k registrovanému partnerství přiklonilo 116, pouhých 44 jich bylo proti. Lidé, kteří souhlasili, jak s registrovaným partnerstvím, tak s případnou adopcí a výchovou dětí homosexuálními páry, bylo 76. Což bylo víc, než jsem čekala.

Z uvedeného vyplývá, že hypotéza se **nepotvrdila**.

H2: „Většině dotazovaných by vadilo, kdyby jejich dítě mělo jinou sex. orientaci.“

Zjišťující otázky:

- otázka č. 15 Vadilo by Vám, kdyby Vaše dítě bylo homosexuálně orientované?

Graf 12: Hypotéza 2

Vyhodnocování odpovědí, jsem vzhledem k dalším hypotézám, opět rozdělila na muže, ženy a všechny respondenty. Opět je zde velký rozdíl mezi ženami a muži v možnosti odpovědi za b) ne, nevadilo by mi, kdyby mé dítě mělo jinou sex. orientaci.

Z grafu je patrné, že z celkového počtu 160 dotazovaných osob by 78 vadilo, že jejich dítě je homosexuálně orientované. 64 lidem by to nevadilo. 18 respondentů využilo možnost

vepsat do dotazníku svoje (pokud by jim některé odpovědi nevyhovovaly) a odpovědělo, že by jim sice vadila jiná sexuální orientace jejich dítěte, ale respektovali by ji.

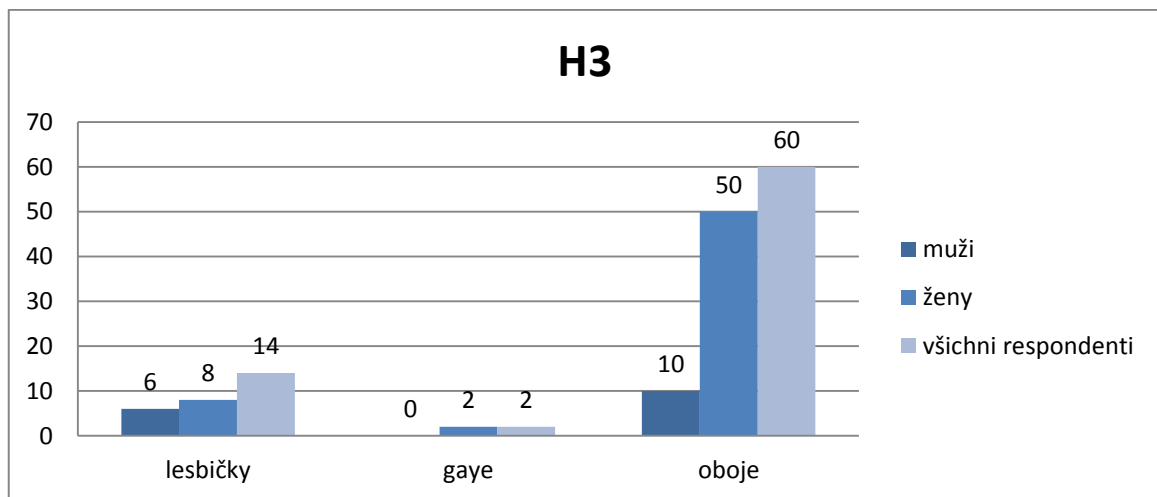
Myslím si, že lidem homosexualita nevadí, pokud se to netýká přímo jich samotných nebo jejich blízkých a jsou celkem otevření a tolerantní.

Hypotéza se **potvrdila**.

H3: „Lidé, kteří souhlasí s adopcí dětí jinak orientovaných párů, by upřednostňovali spíše lesbičky.“

Zjišťující otázky:

- otázka č. 12 Souhlasíte s adopcí dětí jinak sexuálně orientovaných párů?
- otázka č. 13 Pokud ano, mělo by se jednat o lesbičky nebo gaye? (vypište)

Graf 13: Hypotéza 3

U této hypotézy jsem vycházela z ryze ženské vlastnosti, a tou je od přírody daná role matky a s ní spojená výchova dětí. Výsledky vyhodnocení mě do jisté míry překvapily. Jak je patrné z grafu, respondenti nerozlišovali mezi lesbičkami nebo gayi. Z počtu 76 osob, které souhlasily s adopcí dětí jinak sexuálně orientovanými páry, se jich pouze 14 přiklonilo k ryze ženskému páru, jenom 2 k mužskému páru a 60 lidem by bylo jedno, jestli se jedná o lesbičky nebo gaye.

Hypotéza se **nepotvrdila**.

H4: „Obecně můžeme říci, že ženy jsou tolerantnější než muži.“

Zjišťující otázky:

- otázka č. 1 Vaše pohlaví?
- otázka č. 11 Co si myslíte o registrovaném partnerství?
- otázka č. 12 Souhlasíte s adopcí dětí jinak sexuálně orientovaných párů?
- otázka č. 15 Vadilo by Vám, kdyby Vaše dítě bylo homosexuálně orientované?

Z předchozích grafů a hypotéz je jednoznačné, že ženy jsou o mnoho tolerantnější než muži.

Hypotéza se **potvrdila**.

H5: „Myslím si, že dnešní česká společnost je tolerantní k osobám s jinou sexuální orientací.“

Zjišťující otázky:

- otázka č. 6 Jaký máte názor na homosexualitu?
- otázka č. 11 Co si myslíte o registrovaném partnerství?
- otázka č. 12 Souhlasíte s adopcí dětí jinak sexuálně orientovaných párů?
- otázka č. 15 Vadilo by Vám, kdyby Vaše dítě bylo homosexuálně orientované?

Dnešní společnost není k jiné sexuální orientaci až tak tolerantní, jak bychom se mohli domnívat. Zejména u mužů je tolerance velice nízká, téměř žádná.

U vybraného vzorku respondentů se hypotéza jednoznačně nepotvrdila ano nevyvrátila.

5.2 Vyhodnocení a interpretace

Nejprve bych ráda podotkla, že toto téma je samo o sobě celkem složité z hlediska jednoznačných soudů. Vytvořené hypotézy, skladba otázek v dotazníku a jejich možné odpovědi musí být v tomto směru brány s rezervou a s tou samou rezervou se musí přistupovat i k vyhodnocení a vyřčeným závěrům. Závěry, ke kterým jsem dospěla, vycházejí z mé praktické části, zahrnují můj subjektivní „názor“ (způsob interpretace) a nemusí s ním každý souhlasit a nemusí být obecným pravidlem. Na jiném vzorku respondentů by mohl být výsledek odlišný.

Vyhodnocení dotazníku ukázalo, že tvorba otázek není tak jednoduchá, jak jsem si zpočátku myslela a že velmi záleží na vhodném položení a skladbě otázek.

Na základě mnou získaných dat jsem dospěla k tomu, že dnešní česká společnost nahlíží na tuto tematiku s kladnějším postojem, než tomu bylo dříve, ale stále jsou v této otázce jisté rezervy. Možná je to i tím, že řada veřejně známých osobností se otevřeně ke své homosexuální orientaci přiznala.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo za pomoci dostupné literatury zmapovat vývoj názorů na homosexualitu od historie po současnost, poskytnout nezaujatému čtenáři ucelenější pohled na téma jiné sexuální orientace a s ní spojené otázky.

Teoretická část práce shrnula ve velmi zkrácené verzi dosud známé poznatky o daném tématu, v určité osnově seřadila následné kapitoly a podkapitoly tak, aby dle mého názoru byla zajištěna návaznost a plynulost celé této části.

V praktické části jsem se zaměřila na výzkumnou sondu, která měla za pomoci kvantitativního výzkumu poodhalit postoje dnešní většinové heterosexuální společnosti k menšinové homosexuální skupině.

Velkou roli při pohlížení na jinou sexuální orientaci může sehrát i sociálně – pedagogické působení. V rámci pedagogické činnosti se může působit na mládež a děti již na základních školách, jako součást sexuální výchovy. Zde by měla být homosexualita prezentována jako přirozená a normální součást určitého typu lidské sexuality. Na větší informovanosti se může podílet i spolupráce škol a organizací gayů a lesbiček. Velká většina dětí na základních školách si teprve začíná utvářet své názory a postoje, je snadno ovlivnitelná a snadno přijme názor (někdy i špatný) svých „silnějších a dominantnějších“ vrstevníků.

Tato bakalářská práce byla napsána mým vlastním subjektivním pohledem. Téma jiné sexuální orientace je dost složité a kontroverzní, každý člověk má právo na své vlastní názory a soudy. Jiný pohled má heterosexuálně zaměřený člověk a jiný pak člověk homosexuálně zaměřený. Názory lidí se samozřejmě liší i díky způsobu výchovy, vlivem prostředí, ve kterém vyrůstají, náboženským vyznáním, kde víme, že postoje věřících jsou vůči jakýmkoliv homosexuálním projevům nepříznivé. A nemůžeme chtít, aby tito lidé svůj přístup změnili ze dne na den. I když můžeme říci, že situace se zlepšuje, dnešní doba a osvěta pomalu vede k větší toleranci, většímu pochopení, lepší komunikaci s LGBT skupinou, má dnešní společnost stále ještě rezervy. Spousta lidí jinak sexuálně orientované jedince odsuzuje, přehlíží a cítí k nim odpor, ale neuvědomuje si, že i oni to nemají lehké. Přiznání si, že jsem jiný, pro ně samotné bývá hodně těžké. Ale nejtěžší pro ně je přiznání rodičům a v neposlední řadě pak přiznání na veřejnosti.

Myslím si, že dnešní společnost na tuto sociální skupinu pohlíží již s větší tolerancí a možná i přirozeností, neodsuzuje je a snaží se jim poskytnout stejná práva a možnosti

jako lidem heterosexuálně orientovaným, což se odráží i v možnosti homosexuálně orientovaných lidí vstupovat do registrovaného partnerství, v některých zemích dokonce i uzavírat manželství a adoptovat děti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Zákony a právní předpisy

Antidiskriminační zákon. *Zákon č. 198/2009 Sb.* [online]. 2010-2013 [cit. 2013-09-22].

Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-198>

Listina základních práv a svobod. *Zákon č. 2/1993 Sb.* [online]. 2013 [cit. 2013-09-22].

Dostupné z: <http://www.sbirkazakonu.info/listina-zakladnich-prav-a-svobod/>

Občanský zákoník. *Zákon č. 40/1964 Sb.* [online]. 1998-2013 [cit. 2013-09-22]. Dostupné

z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcanzak/>

Zákon o registrovaném partnerství. *Zákon č. 115/2006 Sb.* [online]. 2010-2013 [cit. 2013-

09-22]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115>

Zákon o rodině. *Zákon č. 94/1963 Sb.* [online]. 2010-2013 [cit. 2013-09-22]. Dostupné z:

<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1963-94>

Literatura

BOBEK, Michal, BOUČKOVÁ, Pavla, KUHN, Zdeněk. *Rovnost a diskriminace*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-584-1.

BRZEK, Antonín. *Sexuologie pro právníky*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 382-132-99. (skripta pro posluchače právnické fakulty UK)

BRZEK, Antonín a Jaroslava PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ. *Třetí pohlaví?*. 1. vyd. Praha: Scientia Medica, 1992, 124 s. ISBN 80-855-2603-4.

FANEL, Jiří. *Gay historie*. 1. vyd. Praha: Dauphin, 2000, 527 p., [10] leaves of plates. ISBN 80-727-2010-4.

FORSTER, Edward M. *Maurice*. Vyd. 1. Překlad Radoslav Nenadál. Praha: Jitro, 2005, 253 s. ISBN 80-903-1066-4.

HAJNOVÁ, Růžena, Tomáš NOVÁK a Věra CAPPONI. *Sexuologický slovník*. 1. vyd. Praha: Grada, 1994, 527 p., [10] leaves of plates. ISBN 80-716-9115-1.

HARTL, Pavel. *Stručný psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 311 s. ISBN 80-717-8803-1.

JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. 1.vyd. Praha: Portál, 2001, 285 s. ISBN 80-717-8535-0.

JANOŠOVÁ, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000, 218 p. ISBN 80-718-4954-5.

SCHEANSOVÁ, Andrea. *Proces coming out u mužů eroticky orientovaných na stejné pohlaví*. Praha, 2001. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta, Katedra sociální práce. Vedoucí práce Mgr. Yvonna Lucká.

SMETÁČKOVÁ, Irena a Richard BRAUN. Homofobie v žákovských kolektivech: homofobní obtěžování a šikana na základních a středních školách - jak se projevuje a jak se proti ní bránit: doplňkový výukový materiál pro ZŠ a SŠ včetně didaktické aplikace tématu. Praha: Úřad vlády České republiky, 2009, 54 s. ISBN 978-80-7440-016-2.

WEISS, Petr a Jaroslav ZVĚŘINA. *Sexuální chování v ČR: situace a trendy*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001, 159 p. ISBN 80-717-8558-X.

Zákoník práce: prováděcí nařízení vlády a další související předpisy : s komentářem k 1.1.2012. 6. aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, c2012, 1239 s. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-713-3.

Použité internetové zdroje

Abeceda homosexuality. KAŇKA, Petr. <http://www.004.cz/homosexualita-uvod> [online]. 2005 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://www.004.cz/homosexualita-uvod>

Gay iniciativa. *Gay iniciativa v České republice* [online]. 2013 [cit. 2013-11-22]. Dostupné z: <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=10>

Lidové noviny. *Zpravodajský server lidových novin* [online]. 2013 [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/britsky-parlament-v-prvnim-kole-hlasovani-podporil-snatky-homosexualu-1aa-/zpravy-svet.aspx?c=A130205_212743_In_zahranici_sk

PECHOVÁ, Olga. Translide. Translidé [online]. 2003-2013 [cit. 2013-11-22]. Dostupné z: <http://www.translide.cz/ruzovy-trojuhelnik>

PRACOVNÍ SKUPINA PRO OTÁZKY MENŠIN MINISTRYNĚ PRO LIDSKÁ PRÁVA A NÁRODNOSTNÍ MENŠINY DŽAMILY STEHLÍKOVÉ: Analýza situace lesbické,

gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR. *Vláda české republiky* [online]. 2007 [cit. 2013-09-22]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/sexualni-mensiny/CZ_analyza_web.pdf

Proud. *Proudem* [online]. 2013 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: <http://www.proudem.cz/>

Stud. *Stud Brno* [online]. 2013 [cit. 2013-09-22]. Dostupné z: <http://www.stud.cz/stud/onas/>

Wikipedie Otevřená encyklopedie. *Transsexualita* [online]. 2013 [cit. 2013-11-22]. Dostupné z: Transsexualita. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-09-22]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Transsexualita>

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1:	Respondenti dle pohlaví.....	42
Graf 2:	Respondenti dle věku	42
Graf 3:	Život respondentů na vesnici nebo ve městě	43
Graf 4:	Dosažené vzdělání.....	43
Graf 5:	Náboženské vyznání.....	44
Graf 6:	Názor na homosexualitu.....	45
Graf 7:	Příčiny vzniku homosexuality, bisexuality atd.....	46
Graf 8:	Zájem respondentů o téma homosexuality.....	47
Graf 9:	Ovlivnění respondentů tiskem a médii.....	47
Graf 10:	Osobní setkání s homosexuály.....	48
Graf 11:	Hypotéza 1.....	49
Graf 12:	Hypotéza 2.....	50
Graf 13:	Hypotéza 3.....	51

SEZNAM PŘÍLOH

P I Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dotazník

Vážená paní, vážený pane,

Jmenuji se Klára Uhlířová a jsem studentkou posledního ročníku bakalářského studijního programu Specializace v pedagogice, oboru Sociální pedagogika Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, fakulta humanitních studií na Institutu mezioborových studií Brno. Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma „Jiná sexuální orientace a postoj společnosti k ní“. Tímto bych Vás chtěla požádat o zodpovězení několika otázek týkajících se základních údajů o Vás a následně několika otázek zjišťujících sociální postavení homosexuálních občanů v naší společnosti. V otázkách, kde máte na výběr, označte pouze tu variantu, která Vás nejvíce vystihuje nebo je Vám nejbližší. Pokud k něčemu budete mít nějaké připomínky, názory, můžete je vepsat na konec dotazníku.

Vaše odpovědi mi pomohou zhodnotit současné názory, jsou zcela anonymní a budou použity pouze pro účely mé bakalářské práce.

Předem děkuji za Vámi věnovaný čas.

1. Vaše pohlaví?

- a) Žena
- b) Muž

2. Kolik je Vám let?

- a) 18 - 25
- b) 26 - 35
- c) 36 – 45
- d) 46 a více

3. Kde žijete?

- a) Ve městě
- b) Na vesnici

4. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
 - a) Základní a vyučen
 - b) Střední s maturitou
 - c) Vysokoškolské

5. Jste věřící?
 - a) Ano
 - b) Ne

6. Jaký máte názor na homosexualitu?
 - a) Je to přirozené a normální
 - b) Je to nepřirozené a nenormální
 - c) Nemám na to názor

7. Lesbickou, gayem, bisexuálem, transsexuálem se podle Vás stává člověk v důsledku?
 - a) Vrozených dispozic
 - b) Zkušeností z dětství, mladí apod.
 - c) Připouštím oboje
 - d) Nevím

8. Zajímali jste se někdy o toto téma blíže, např. v časopisech, médiích, literatuře apod.?
 - a) Spíše ano
 - b) Spíše ne
 - c) Ano
 - d) Ne

9. V případě, že ano, ovlivnilo Vás to?
 - a) Ano, změnil(a) jsem názor
 - b) Ne, stále mám svůj názor
 - c) Z části jsem změnil(a) názor
 - d) Nezměnil(a)

10. Setkal(a) jste se někdy s homosexuálním člověkem osobně?
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Ne a ani bych nechtěl(a), nevěděl(a) bych, jak se k takovému člověku chovat
 - d) Ano, mezi mými přáteli jsou i lidé s jinou sexuální orientací
11. Co si myslíte o registrovaném partnerství?
- a) Souhlasím s ním
 - b) Nesouhlasím s ním
 - c) Nemám na to názor
 - d) Nevím
12. Souhlasíte s adopcí dětí jinak sexuálně orientovaných párů?
- a) Ano
 - b) Ne
13. Pokud ano, mělo by se jednat o lesbičky nebo gaye? (vypište)
14. Myslíte si, že je dnešní společnost k jiné sexuální orientaci dosti tolerantní?
- a) Ano
 - b) Ne
15. Vadilo by Vám, kdyby Vaše dítě bylo homosexuálně orientované?
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Ano, ale respektoval(a) bych to